

1888-89-ik
ÉVI JELENTÉS.

EMKE

IRTA ÉS ÖSSZEÁLLITOTTA
SÁNDOR JÓZSEF
Köznevelési főiskolán.

61

CU Cluj / Central University Library Cluj

AZ EMKE JELENTÉSE.

I.

Az igazgató választmány.

Tisztelt közgyűlés!

Az alkotás kész, egyesületünk individualitása megvan: következik a megőrzés és a fejlesztés. Minden jel arra mutat, hogy jelen közgyűlésünkkel forduló pont következik az Emke életében: izmosabb terjedtség, merészebb lélekkel megindult hatalmasb szárnyalás.

Szervezetünk egyre formásabb, programmunk tisztább, anyagi és erkölcsi erőnk egyre növekedőbb.

A lefolyt év áldásosabb és sikeresebb vala minden eddigieknél s különösen megteremtője önállóságunk s souverain voltunk immáron kiirt-hatatlan főlemelő érzetének és öntudatának.

A megfojtástól nem félünk többé, a kudarcztól nem remegünk többé, ellenségeinkkel nem versengünk többé. A hova-tovább és folyton való anyagi fejlődés, ez most már első és legfontosabb föladatunk a jövő irányában; egymás közt pedig benső, igaz testvéri egyetértés.

Am épen erre, a külső anyagi szerencsére és a köteles benső egyező akaratra zálog és jel most már nekünk Magyarország asszonyainak ajándéka, egyediségünk s elhatározó fenségünk képe, elkészült lobogónk.

Mert elmaradhat-e és kétes lehet-e ott az áldás és a győzelem, hol e lobogóban mi asszonyaink lelkesítenek minket s kérik értünk az eredményt, erőt és bírodalmat adó magasságos istent?!

Egyik kézzel folytatni az immár harmadik éve megkezdett aktiót, másikkal fokozni a nem fogyó, de ellenkezőleg a megismerés következtében szaporodó szükségleteknek megfelelő erőgyűjtést, az volt a letelt egyesületi év föladata is; közben a kettős föladathoz harmadikul hozzánövelni és alkalmazni szervezetünket s a tapasztalat utmutatása alapján időről-időre és fokonként oly elvi intézkedéseket hozni, melyek rendszerünk jobb alapját vetik meg, azt tökéletesbitik.

E föladatak tagozottságának felel meg jelen tömör beszámolásunk: az igazgató választmány, a szakosztályok és az iroda cselekvésének és munkásságának az olvastatás végett lehető legrövidebb képből előterjesztése. Tapasztaltuk ugyanis, hogy még legrövidebb beszámolóknak is, az anyag és tárgy halmaza és bősége miatt hosszabbra esik ki, semmint a cél: a közvélemény világos és átlagos tájékoztatása és a figyelem rögzítése, követelné. Ezért lehető legrövidebben.

Minden hó 12-én d. u. 3 órakor jött össze az idén is Kolozsvár város törvényhatósága dísztermében az igazgató választmány, minden előleges személyi meghívó nélkül, pontosan; a vidékiek — mint ez a jegyzőkönyvekből kimutatható — állandóan többen, mint a székhelyiek. A tanácskozásokat mindannyiszor, egyetlen eset kivételével, az idén is, maga elnökünk, gróf Bethlen Gábor vezette, kinek buzgalma és lelkesedése az ügy iránt, tudvalevő terhes politikai küldetése daczára, az esztendőkkal nem fogyni, de — ha ugyan lehet — egyre jobban növekedni bizonyul. Elnökünk buzgalma és odaadása az általános részvételnek, érdeklődésnek, az ügy szentségén kívül, tagadhatatlanul egyik főoka és biztosítéka.

A lefolyt 12 hónap 12 választmányi gyűlése intézett el, jobbra tömegenként, 360 jegyzőkönyvi határozattal kerekaszámban körülbelül mintegy 1800 számnál több ügydarabot, a fontosabbakat és elvi jelentőségűeket sokszor valóban parlamentaris izgalmu tárgyalással és behatással, a kisebbekről is mindig tudva és informálódva, nemkülönben a végrehajtásról és a kerekaszámban 20.000 drb postafeladványban nyilvánult folyó ügyek elintézéséről is a havonként összesítetten bemutatott titkári jelentések kapcsán és alapján.

A tisztikarral a szakosztályok, bizottságok, a különböző állandó és esetről-esetre kiküldött, és az u. n. directorialis tagok valának az ügyeknek az igazgató választmány számára előkészítői.

A szakosztályok közül különösen buzgó munkásságot fejtett ki gróf Kuun Géza elnöklete alatt az irodalmi szakosztály, s ennek u. n. népkönyvtári bizottsága Szabó Sámuel elnöklete alatt. Az előadói tisztet a szakosztálynál dr. Hegedüs István teljesítette. Legszorgalmasabb tagok: Kozma Ferencz Kolozsmegye tanfelügyelője és Szabó Károly a híres történettudós.

Nem kisebb fontosságú kérdésekben s kiváló buzgalommal dolgozott még gróf Béldi Ákos elnöklete alatt a közgazdasági szakosztály. Előadója a titkár volt, legodaadóbb tagja dr. Concha Győző, kinek nevével mint kezdet óta, e jelentésben is folyton találkozandunk.

Egészen szünetelt úgy: gyűjtő, mint közművelődési szakosztályunk, minek oka abban keresendő, hogy annak munkáját maga a központ, ennek föladatait pedig az összes szakosztályokból külön alkotott u. n. segélyző bizottságunk vette át.

A segélyző bizottság elnöke az idén is Bartha Miklós volt, előadója a titkár. E nagyfontosságú javaslattevő közeg, melynek feladata volt a beérkezett összes segélykérvények fölött véleményes jelentést nyújtani be az igazgató választmány elé, az idén is fölfrissítettvén, tagjai voltak: gróf Bethlen Bálint, Biró Béla kanonok, H. Gál Domokos alispán, dr. Hegedüs István, Merza Lajos főpénztáros és Szabó Sámuel választmányi tag.

Uj munkássághoz, voltaképen munkásságához kezdett Horváth Gyula elnöklete alatt a székely kitelepitő szakosztály, melynek előadója Bartha Miklós. F. év jul. 13-án és aug. 15-én tartott két nagyfontosságú gyűlésén gróf Bethlen András Brassó- és Szebenmegyei főispánja, id. Dániel Gábor Udvarhelymegye főispánja, H. Gál Domokos alispán, Gálffy Sándor jószágigazgató, Potsa József Háromszék-megye főispánja, Sándor József titkár, Szathmáry György orsz. képviselő, Merza Lajos főpénztáros, Szabó József az erdélyi gazdasági egyesület elnöke, Vörös Sándor gazd. akad. igazgató, szakosztályi tagok vettek részt, a mellett, hogy a f. év aug. hó 15-én Brassóban tartott egyik gyűlésre Háromszék megyéből s Brassó városából nagyszámu intelligentia hivatott s jelent meg az országos fontosságú kérdés minél alaposabb előkészítése végett.

Directorialis tagokul a lefolyt évre is Biró Béla, dr. Felméri Lajos és Sigmund Dezső kértettek föl az igazgató választmány által. Tartatott, a tárgyakat az igazgató választmány számára előkészítő jelleggel és hatáskörrel, jobbára az elnök, a többi esetekben pedig gróf Béli Ákos alelnök elnöklete alatt összesen 15 ülés. A dir. előadója és jegyzője a titkár volt.

Ezek voltak a permanensebb segítő közegek, melyek munkájáról a megfelelő fejezet alatt emlékezünk meg, ugy a még kiküldött egy-két kiváló fontosságú ad hoc bizottságéről, valamint a különböző — s pedig igen nagyszámu — küldöttségről, képviselletekről és egyes megbízatásokról is.

Az igazgató választmány legbuzgóbb tagjai valának az elnökön, gróf Béli Ákos, Bartha Miklós, Horváth Gyula és gróf Teleki Domokos alelnökökön, Merza Lajos főpénztároson és a jegyzőkön kívül:

Gróf Bethlen Bálint birtokos (Torda-Aranyosmegye), Biró Béla kanonok,*) Deáky Albert ügyvéd, dr. Concha Győző egyetemi tanár, Ditrői József mérnök, Dörgő Albert kir. közjegyző, dr. Felméri Lajos egyetemi tanár, Ferencz József unit. püspök, H. Gál Domokos alispán (Kis-Küküllőmegye), id. Gáspár János királyi tanfelügyelő (Alsó-Fehérmegye), dr. Haller Károly egyetemi tanár, dr. Hegedüs István egyetemi tanár, Horváth László kir. tanfelügyelő (Nagy-Küküllőmegye), Hóry Béla árvaszéki elnök, gróf Kornis Viktor birtokos (Szolnok-Dobokamegye), Kovács Ferencz apátplébános (Maros-Tordamegye), Kovács Gyula polgármester (Nagy-Enyed), dr. Kovács Ödön theol. akad. tanár (Alsó-Fehérmegye), gróf Kun Géza birtokos (Hunyadmegye), Novák Ferencz polgármester (Gyula-Fehérvár), Réthy Lajos kir. tanfelügyelő (Hunyadmegye), K. Sándor József kir. közjegyző

*) A helynévvel nem jelöltek: kolozsváriak.

(Hunyadmegye), Szabó Sámuel ev. ref. tanár, Török Bertalan megyei főjegyző (Alsó-Fehérmege), Vörös Sándor gazd. akad. igazgató (Kolozsmege), dr. Weisz Ignác ügyvéd (Brassomege).

Résztvettek egy vagy más határozat hozatalában: Ajtai K. Albert nyomdatulajdonos. Albach Géza kir. tan., polgármester, Bakk Lajos nagy iparos, Barcsay Domokos birtokos, gróf Bethlen András főispán (Brassomege), gróf Bethlen Árpád birtokos (Kis-Küküllőmege), gróf Bethlen Géza főispán (Torda-Aranyosmege), Cseh Lajos nyug. bányatanácsos, dr. Csiky Victor egyetemi tanár, D. Deák József birtokos, dr. Eltes Károly apátplebános, Incze József ügyvéd, Gérendi István birtokos (Kis-Küküllőmege), dr. Groisz Béla orvos, Gyarmathy Zsigmond kir. tanácsos, bankigazgató (Kolozsmege), báró Jósika Lajos birtokos, Korbuly József szerkesztő, Magyar Mihály szerkesztő, Matskasi Pál megyei árvaszéki ülnök, Nagy Béla ny. pénzügyigazgató, Nagy László ref. esperes (Szilágymege), Pataki Viktor mérnök, Reil Dániel nagyiparos, Sombory Lajos birtokos (Kolozsmege), Székly Miklós gyógyszerész, Szenkovich Márton birtokos, Szoboszlay Károly alispán (Nagy-Küküllőmege), gróf Teleki Károly birtokos (Alsó-Fehérmege), Velics Odön polgármester (Torda), Voith Miklós ügyvéd (Szolnok-Dobokamege).

Az egyesületünknel néha igen terhes s minden körülmény közöttök föltötte fontos jegyzői tisztet fölváltva dr. Csernátoni Gyula, ifj. Gáspár János, Szterényi József és dr. Török István jegyzők teljesítették; egy alkalommal mint helyettesítő Török Bertalan választmányi tag.

A 68-ra szaporodott fiók, mint külső szerv mellett, ez volt nagyjában a központi apparatus, melynek munkásait illetőleg egy sajnos és egy örvendetes változást jelenthetünk. Sajnos változás, hogy még a mult polgári év végén, nemsokára a brassói közgyűlés után, dr. Haller Károly, az alelnökök egyik legrégebbike, az alakulás volt id. elnöke s a legelső megindulás értekezletének egybehívója, a tisztségtől visszavonult. Az igazgató választmány „sajnálattal vette tudomásul a lemondást, azon nagymérvű érdemekért pedig, melyeket — volt alelnökünk ezen minőségében szerzett — jegyzőkönyvi köszönetet szavazott.”

Örvendetes bejelentésünk ezzel szemben, hogy egyesületünk öt esztendei keresés és kísérletezés és örökös indemmity kérése után végre megtalálta pénztárosát. Talált egy gentleman férfit, ki e nagy felelősséggel és sok munkával járó tisztre fölkérésünk következtében egész emberként minden idejével teljesen díjtalanul vállalkozott. Mult év decz. 12-ke óta titkár letévén addig ideiglenesen betöltött pénztárosi tisztét, azt Merza Lajos mérnök és birtokos vette át, ki azóta reggeltől estig az egyesületnek élve s a szokott legaprólékosabb kezelő munkában is résztvéve, egyesületünk pénzügyeinek őre és vezetője.

Még csak egy hasonló ellenőrre volna szüksége egyesületünknek.

Igazgató választmányunk, hűen egyesületünk lényegéhez s elnökünknek ő felsége a magyar király előtt Kolozsvárt 1887. évi szeptember 23-án mondott kijelentéséhez, melyszerint ügyünk „nemesak az országnak tesz szolgálatot, hanem közvetve felséges uralkodó családunk hatalma megszilárdításának is,“ működése lényegén kívül a lefolyt évben is búban-örömben kimutatni tartotta köteletségének az Emke országos tábora érziületét.

Mikor meghalt ő, kire a magyarság annyi század után reménynyel tekintte, ki 1887. év febr. 22-én Budapesten tartott országos vigalmunkban hegyeink fehér gyopárvirágát viselte mellén, kinek emlékét örökké

hirdetendik Erdély zúgó fenyvesei nekünk, a választmány, bizonyára az ország nem legigaztalanabb hangjaként, ugyanabból a fehér gyopárvirágból koszorúval borult az ádáz ravatalra. Horváth Gyula alelnök tette le s nyújtá át Bécsben a legfelsőbb helyen szomorú készséggel fogadott gyászjelt, szalagán a ránk nézve mindennél magyarazóbb s beszédesebb gyászszóval: „Rudolf magyar trónörökös ravatalára — a nemzeti társadalom mély gyásza jeleül az Emke.“

A nemzet elvesztett kedvence után alkalmunk nyílt a felséges uralkodóház örömeiben is résztvehetni. F. év május hó 12-én a család egyik tagja, kinek ága magyar földbe ültetve, hagyományosan birja mindnyájunk rokonszenvét, ragaszkodását és szeretetét. József főherczeg ő fensége 25 éves ezüst menyegzőjét ül. Ez alkalommal az igazgató választmány nem feledkezhetvén meg József nádor unokájáról, a magyar honvédség főhadparancsnokáról, egyik magyar közművelődési egyesület védnökéről, a magyar főherczegről, büszkeségünk és bizodalomunk letéteményeséről, az éppen aznap tartott választmányi ülésből sürgönyileg sietett a fenséges párt üdvözölni, lelkesedéssel fejezve ki az ünnepi örömben részvételünket s az égtől áldást és boldogságot kérő esedezésünket. Ő fensége sürgönyileg köszönte meg legtisztább szívből fakadt, szerető üdvökvánatinkat.

Ez általános és ez ünnepélyes bevezető előzmények után áttérhetünk magának cselekvésünknek vázlatos képe föltüntetésére és pedig először is a gyűjtő agitációt illetőleg.

Összesen 326.100 frt és 55 krt tüntettünk föl egyesületi vagyonul tavalyi évi közgyűlésünkön. E pillanatban — a fekvő birtokot nem számítva — mult aug. hó 31-ével zárva **435.233 frt 2 kr** van az egyesület tulajdonában. E szerint a lefolyt évben nem kevesebb, mint **109.132 frt 47 kr.** volt az egyesület bévetele, vagyis ennyivel szaporodott a mindig folytatott tőkésítéssel a törzsvagyon. Minthogy pedig tavaly. évi szaporodásul 68.000 frtot tüntettünk volt föl, ennek következtében a lefolyt évnek csupán készpénzbevétele majdnem kétszer haladta túl a tavalyit, vagyis — mint látható — a közlekedés és áldozatkészség az úgy iránt a tavalyi évhez képest nem apadóban, de növekedőben van. Sőt visszatekintve lefolyt összesen öt esztendőnkre s tekintetbe véve az egyesületet más oldalról ért óriás áldozatot, szebb éve ügyünknek nem volt még a megalakulás hullámverő első két esztendejében sem. Összesen 61.000 frttal számoltunk be 1885. évi aug. hó 31-én tartott alakuló közgyűlésünkön; 88.268 frttal szaporodott e vagyon a következő év aug. 29-én Kolozsvárt tartott első rendes közgyűlésén; 108.738 frt 46 kr. szaporulatot jelentettünk be Sepszi-Szent-Györgyön 1887. aug. 28-án, s mint említők, 68.000 frttal (pontosan 68.093 frt 9 krral) zárók aug. 19-én, brassói harmadik rendes közgyűlésünket. Egészen tehát egyik lefolyt év sem multa fölül a jelenlegit.

Még tagjaink létszáma is, daczára annak, hogy az évi 1 frtos u. n.

pártoló tagok cyclusa lejárt s ez irányban újabb jelentkezés nem is keresetett s alig is történt; daczára annak, hogy igen sok vagyontalanul elhalt és teljesen elszegényedett rendes tagot törölnünk kelle, s hogy gyűjtő agitációnk a tagtoborzás teréről újabb és változatosabb irányba kelle átvezetnünk: még tagjaink létszáma is — mondjuk — nem apadott, hanem — bár lassan — növekedést mutat.

A 71 örökös, 1671 alapító, 12.300 rendes és 4725 pártoló tagot összeadva ugyanis **18.767** jelenleg az egyesület tagjai száma, szemben a tavalyi 17.766-tal.

Megjegyzendő egyébként, hogy e taglétszám most már inkább csak erkölcsi jelentőségű, miután a fenti törzsvagyonban befoglaltan a kötelezettségek összegre nézve háromnegyedrészen kielégítettek s még csak 138.204 frt 14 kr az összes künnlevő s időszerint esedékessé válандó várandóság. Legkevesebb e közt a — legbiztosabban befolyó — alapítvány, legtöbb a rendes tagság.

Bevárandó ugyanis még e 138.204 frt 14 krból 15.797 frt 24 kr örökös tagság, 42.932 frt 75 kr alapítótagság, 74.642 frt 17 kr rendes tagság és 4831 frt 98 kr pártoló tagság.

A várandó és a készpénz vagyon együtt, mint a f. év jún. 30-án fölvelt hiteles pénztár könyvből kitűnik **568.751** frt **88** kr; ismétlem, a fekvő vagyont nem adva ide.

A kérdésre, hogy minek tulajdonítható e kedvező esztendő, azt tartjuk, röviden felelhetünk, midőn azt hisszük, hogy egyfelől a pillanatig sem szűnő újabb és újabb agitationalis eljárásnak, másfelől az erkölcsi hatásnak és köztudatnak, mely az agitálást kíséri, megkezdett és minden téren már harmadik éve sikerrel folytatott akciónk következményeképen. Ma már segélyezéseink táblájának csatolásával kérjük a tagdíjakat s kopogtatunk a többé már nemcsak kegyeszerű, hanem mindenfelé köteles hazafias újabb áldozatért. Ma már többé nemcsak bizalmat esdekel maga és céljai iránt az egyesület, hanem tények alapján föltétlen nemzeti közkötelességet hangoztat, s midőn a választmány a gyűjtésre minden képzelhető alkalmat és tisztességes utat fölhasznál, tudja, hogy csak ez a mi tisztünk, mert nem adni immár többé csakugyan lehetetlen.

Nemzeti társadalmunk vonása és jellege gyanánt nem lesz talán egyébként érdektelen fölemlíteni, hogy a lefolyt év 109.132 frt és 47 kr. jövedelméből 12.349 frt 52 kr. jött be örökös tagságképen, 54.320 frt 71 kr. alapítványképen; 30.552 frt 81 kr. tekintélyes összeggel szerepel a különböző adomány, 10.622 frt 23 krral a rendes és 1288 frt 50 krral a pártolótagság. Tehát míg más nemzeteknél tapasztalás szerint a rendes és pártoló törzstagok adják a hasonló mozgalmak évi jövedelmének uralkodó zömét, addig nálunk a folyton folyó gazdag alapítványok s különböző nagyobb adományok. Más egyesületeknél láthatni, hogy csüggesztő jelként veszik ezt, holott fajunknak a szép és fenséges iránt

való jellegző véralkati vonása az egész: adni szeretünk, de izléssel, az adás természete szerint, szabadon, kényszer nélkül, egyszerre, tekintélyesen s akkor nemzeti szeretetteljes közmondásunk szerint, még az ingünket is. Nemzetünknel, csak a kérés módját kell tudni, meggyőzni és a szíveket meghódítani kell. És ez épen az Emke ügye titka!

Ügyünk tisztaságának, igazságának s szentségének köszönhető bizonyára kizárólag, hogy az anyaállam egyik kiváló fia, bizvást a legnagyobb és leghalhatatlanabb magyar humanista szellemi és vértestvére, az elhunyt nagy testvér szellemében gondolkozván a magyar közművelődési mozgalomról, kezével a budapesti közművelődési congressus statistikáján, egyenesen és határozottan Erdély s az Erdélyért munkáló Emke felé fordult hazáért és nemzetért dobbanó szívével, s az Akadémia megalapítására emlékeztető áldozattal, azonnal lefizetett 20.000 frttal lett időrendileg első legnagyobb alapítónk. Igazgató válaszmányunk gróf Bethlen Gábor elnök vezetése alatt a maga részéről küldöttségileg tartván örömteljes kötelességének f. év jul. 3-án Budapesten a nagy alapítóval szemben köszönetet mondani.*) ez ünnepélyes ülés föladata — mélyen tisztelt közgyűlés — hogy a válaszmány megbizásából dr. Kovács Ödön válaszmányi tag előterjesztése alapján az alapítvány súlyához, nagyságához és jelentőségéhez méltó nyilatkozási formát találjon, minek megfelelőleg a teljes és kimerítő történeti előadásnak jövő évi jelentésünkben lesz helye. Szabadjon azonban az eszmemenet folytatásaként már most is megjegyezni, hogy Rökk Pál alapítványa, hiszen tudja az ország, hogy e férfuról van szó, nemcsak összegénél, ritka nagyságánál fogva méltánylandó és mérlegelendő, hanem még inkább talán annál a mélységes erkölcsi súlynál és jelentőségnél fogva, mely szerint egyik borsodi birtoikos által az összeg épen nekünk, példaadólag az ügghöz méltó első legnagyobb áldozásként csakis nekünk adatott. Mi ez, ha nem ügyünk mindenek fölött való voltának és igazságának bírálata, jel és utmutatás a mélybe látó honfui bölcsesség elhatározásából, mire méltó, valójában mily szabásu ügy az Emke országos ügye?

Ügyünknek nemcsak a mérlegelő férfi itéletéhez, de a mindig csalhatatlan női kedélyhez is szólása egyedüli oka kétségtelenül annak is, hogy lobogónkra egyszerü fölhivónk következtében 12.000 frt jött össze fillérenként Magyarország asszonyainak kezéből, mint égből a szállongó fehér hópehely. A hazafias alispánok közvetítésével 1190 frt 18 krt adnak össze Bács-Bodrogvármegye asszonyai e czélra: 999 frt 31 krt Jász-Nagy-Kun-Szolnokmegye, 579 frt 73 krt Pest-Pilis-Solt-Kiskunmegye leányai, nem sorolhatva itt föl egyenként mind a többi következő kisebbeket.

Elvesztjük Peielle Istvánt, ezer frtos alapítónkat, s a legjobb férj

*) A küldöttség tagjai gróf Teleki Domokos alelnök, gróf Teleki Sámuel, Győrffy Gyula orsz. képviselő s Reményi Antal jogtanácsos voltak.

és atya koporsóján további 5000 frt alapítványt tesz egyesületünknel az elvesztett hitves emlékezetére a hű nő; s a szülők szellemét örökölve 1000 frt alapítvánnyal lép be az életbe egyesületünk által. Peielle Róbert, az óriás veszteség folytán megtörtén az atyát pótolni kénytelenített fiú.

Than Mór festő művésztünk a hajnalodást ábrázoló életnagyságu gyönyörű festményt ajándékoz nekünk. A gyermektől környezett, éjszakából világosságra kibontakozó ifjú nőalak egészen a mi allegoriánk: egyik országos írónk kifejezése szerint a tündérnév gyanánt hangzó, teremítő szeplőtelen Emke! Nem örömet válunk meg a képtől. De a nemzet frtonként kérésünkre 3000 frtot ad össze érte, s céljaink szükségait tekintve sorsot vetünk fölötte.

Nyertes Török Áron felső-rákosi unit. esperes visszaajándékozta, s ma, nagyjaink arczkép csarnokának kiindulását alkotó kép. a nálunk maradni akart mi leányunk, Emke!

A kolozsvári fiókválasztmány özv. gróf Teleki Domokosné s Kolozsvár asszonyainak vezetésével bált rendez a télen. És a nő és férfi fiókválasztmány e vigalma nemcsak találkozója lesz az erdélyrészi magyarságnak, mint nemzeti fejedelmink alatt századokon át vala Kolozsvár, de 2140 frt 92 krt is jövedelmez, a mennyit nem jövedelmezett egyetlen bál sem sehol, mióta mozgalmunk föllépett az ország előtt. Ez országos sikerű bált elősegített főrangú és előkelő lelkes magyar nők teljes névsorát örököltette meg a kolozsvári fiókválasztmány esatolt évi jelentésében, az elnökség tagjai közül különösen kiemelve Inczedy Sámuelné és Bartha Miklósné alelnököket.

Másfélezer frtot jövedelmez az Emkének a Maros-Tordamegyei- Maros-Vásárhely városi nő választmány elnöke báró Bánffy Zoltánné s Maros-Vásárhely asszonyainak rendezésével ugyancsak a tél folyamán megtartott bazár.

Brassó város kised Magyarországnak lelkes asszonyai, kik tavaly ezüst koszorúval jutalmazák fáradalmainkat, fillérenként 500 frtot gyűjtenek az egyesület perselyeivel, s egy özvegy asszony Molnár Domokosné szül. Vinczi Balogh Salomé 2000 frtos alapítvánnyal állit emléket, egyesületünket életében mindig kedvelt székely születésű elhunyt férje nevének.

Kétezeröttszáz frt végrendeleti hagyatékkal emlékezik meg rólunk az év tavaszán Kolozsvárt elhunyt korábbi 100 frtos alapítónk, néhai Borbély Károlina.

Folytassuk-e a kimutatást? vagy elegendő ennyi annak bizonyságául, hogy ügyünkön az osztatlan közakarát, immáron a magyar nők rég várt és kért védelme, s eként isten áldása s isten keze nyugszik. Nem kevesebb, mint 83 új alapítónk jelentkezett a lefolyt évben 48.692 frt 33 kr aláírásával, s ő örökös tagunk 4200 frt biztosításával. A legutóbbi pillanatban a közgyűlés előtt vettük gróf Teleki G. belügyminiszter utján néhai

Kopácsy József, ny. curiai bíró 1000 ftos hagyatékát Veszprémből, melyet korábbi 100 ftos alapítónk az élet szélén, visszatekintve ránk, ügyünknek hagyott. Örök emlékül 500 ft alapítványt tettek néhai Luby Zsigmond örökösei Szathmármegyéből, s végrendeletileg 300 ftot hagyott Domján Pál törvényszéki bíró Balassa-Gyarmatról.

Beszélő erkölcsi erő ez, midőn az alapítókat nemcsak megnyerjük, de egész lelkökkel meg is tartjuk nem csalódott hitők teljességében, mind a koporsóig!

Hogy nemcsak valósággal veszélyeztetettségünk s való szükségünk fölhimerése, de a k i ó n k meggyőző bizonyossága mind ennek alapoka, ime a következőkben ide vonatkozólag áttekinthetően tömörített számolásunk.

Nem egy nem tagtól hallottuk, ki tevékenységünket nem kíséri az ügyért elvárható figyelemmel, a kérdést: mit tesz az egyesület, mikor kezdi meg már küldetését az egyesület?

Kiknek még nem létezik három évi szakadatlan erőfeszítő kínos munkánk, nem jelentek meg százezer számra jelentéseink, nem szól napról-napra a hazafias sajtó regisztrálása.

Am nem csodáljuk, sőt ezt a legtermészetesebbnek találjuk.

Mert az Emke működése egy nagyon összetett, sokirányú, a könnyű áttekinthetésre nagyon bonyolult és terjedelmes közvetlen és közvetett működés, ezerfelé gonddal és figyelemmel gerjesztő és kezdető, s a legégetőbb pontokon teljes rendelkezésre álló erejével maga áldozó cselekedet, melyhez szeretettel, hittel és vonzalommal kell közeledni s a meglepő felelet akkor el nem marad, az igaz és méltányolni tudó hazafias együttérzés előtt soha!

Mint kísérik figyelemmel az egész erdélyi országrész bajait: mint szerezzük meg információinkat fölrázott és szervezett vidéki társadalmunk tényezői által; miként tükör nekünk a közvélemény óhaja és a sajtóban nyilvánult legkisebb hang; mint zaklatjuk kéréseinkkel minduntalan a kormány ez vagy ama tárcza-közegét: mint érintkezünk létező magyar egyházainkkal azok főhatóságuk útján: mint vonjuk be egyes pontokon az áldozásba és cselekvésbe a vagyonosabb egyeseket; mint intézkedünk zajtalanul és látatlanul száz diskrét irányban egymás közt, szenvedélyes és odaadó előkészítések után; mint ragadunk meg minden alkalmat, mint ölelünk fel, áldozó, vagy szülemelésre segítő erővel minden felmerülő eszmét és helyzetet: miért és hogyan sorolnók mindezt elé, ha a dobbal verébfogás másik vádjába esni nem akarunk, mely vádat egyébként csodálatosképen ugyanazok hangoztatják, kik kételyeikkel kérdőre vonnak, s kik ugyanakkor egyszerre azt a kijelentést hangoztatják: tegyen először az egyesület, azután adunk. Vajjon nem gondolják-e meg, miből tegyen, s míg adnának, nem kénytelen-e ez a szegény ügy irtóztató fáradsággal úgy és aként tenni, a hogy csak képes és lehet? Szerencsére már csak kivételesen vannak az ez álláspontot betöltők! Ezek következtében épen az e kitérésnek megfelelő nagyszámu ügyekről, melyek az Emke

kérése s közbelépése nélkül legtöbbször, vagy legalább még igen sokáig létesületlenül, avagy nem eként létesülve maradtak volna, mindez ügyekről, melyeknek pénzürtéke részben föl sem számítható — méltóztassék csak visszaemlékezni, hogy maga az igazg. választmány előtt 1800 tételű ügydarab fordult meg — nem is referálunk.

Mellözve egészen ezeket, (aszükségesebbeket az előadás során fogjuk érinteni), elősoroljuk egyenesen a saját anyagi áldozatunkkal támogatott, vagy létesített alkotásokat.

Munkaprogrammi, közgyűlési és működési alapelv lévén, hogy az Emke első sorban csak föltétlen biztosságu és állandóságu intézményeket létesítsen s segítsen létesülhetésre, ennek következtében tudvalevőleg csak tőkénk kamatjait osztjuk ki járadék alakjában, évek folyamára lekötve e kamat-jövedelmet illető helyek illető intézményei javára.

Nem itt a helye indokolni ez előrelátó és bölcös intézkedést, hogy t. i. csak a kamatok használtassanak föl individualitásunkat biztosító nagyobb tőke létesíthetése kedvéért még ott is, hol nem járadékról, hanem egyszersmindenkorra szóló segélyről van szó. Száz, kudarczczal végződött egyesület bizonyítja a számítás nélkül költsékes társadalmi intézmények sorsát, melyre ügyünknek nemzeti vereség vádja nélkül jutnia nem szabad!

Ez utasításnak és a fennálló egyesületi szabályoknak és elveknek megfelelőleg vettük elé a lefolyt évben is 1888. év decz. 31-iki számvizsgálólag hitelesített zárszámadásunkat, s pontosan fölvéve az ekkor 369.778 frtot feltüntetett készítőkének a f. polgári évben bejövendő kamatait, rendelkezett az igazg. választmány az említettük segélyző bizottság földolgozott előterjesztése alapján. Mint eddig ugy most is, együtt-csoportosítottak az egész évfolyamán beérkezett ugy felekezeti, mint fiókegyeleti beadványok s egyszerre szervesen és tervszerűen dolgoztattak föl, s láttattak el f. év máj. hó 12-iki ülésünkben, melyre a vidéki tagokat különösen meghívtuk, s a tárgy közlése mellett hirlapilag ismételtten emlékeztettük az összes alapító és vál. tagokat.

Összesen: **18.998 frt 37 kr.** elkölthető folyó kamat lévén az iménti tőke után az évi jövedelem, az igazgató választmány számot vetett, mekkora összeg van már az összes folyó kamatjövedelemből, a megelőző évek alkotásainak, föntartására, mint folyó járandóság lekötve s a fönmaradó még szabad lekötetlen kamatot osztotta ki további alkotásokra, első sorban szintén évjáradékok alakjában.

Hogy történeti részletezéssel s számok egymásra halmozásával ne zavarjuk a végeredmények képét, csatolva segélyezéseink tábláját, röviden összegezzük: hány helyen, hány féle intézmény van tehát most már együttvéve a lefolyt évvel járadék alapján fölvéve és biztosítva? mekkora kamatjövedelmet köt le ez? összesen hány intézmény folyó föntartására

van így több év sorozatáig kötelezve az egyesület? A fedezetéről tekintve a dolog lényegéről lévén szó, már csak a végrehajtás kérdése, hogy kivétel nélkül mindenik pont elkezdte legyen-e illető működését.

Lekötött az egyesület az idéni határozatokkal együtt **77** községben **91** intézmény alkotására, főtartására, vagy segítésére összesen 12.178 frtot, vagyis közel egy negyed millió frt után eső kamatjövédelmet. Ez évi összeget fizetni kell részben 5, részben 10. részben pedig 32 esztendőn át: 5 Emke iskola, 15 Emke óvó, 10 Emke gyermekmenhely, 9 r. cath. lelkész, körlelkész és tanító-lelkész. 4 r. cath. tanító, leány-tanító és munkatanítónő, továbbá 5 ev. ref. lelkész és körlelkész, és ev. ref. tanító és munkatanítónő, 33 ev. ref. iskola, 1 unitárius lelkész-tanító, 1 unitárius iskola és 1 unit. községi iskola. végül pedig 1 ev. luth. lelkész számára, s 6 vegyes segély címén, melyek: 1 áll. középiskola és 1 áll. főreáltanoda tápintézetei, 1 keresk. iskola, 1 áll. óvó, 1 áll. 1 vasúti elemi iskola, s 1 áll. isk. munkatanítónő. Nemkülönbén népkönyvtárak fejlesztésére fölvétetett 600 frt évi összeg.

A kiválóan egyesületi intézményeknek 5—10 évre szavaztatott meg a segély, hogy ez idő alatt alkalma legyen az illető érdeklött község, vagy hely társadalmának a további főtartásról magának gondoskodnia; az egyházi segélyek jobbra 10 évesek, ellenben 32 évesek azok az évjáradékok, melyekkel szemben az illető egyház-főhatóság szerződésileg biztosított kötelezést vállalt magára. A kötelezés röviden abban áll, hogy: 1-ször maga fektetett be jobbra iskola-építésbe bizonyos összeget, mellyel szemben az egyesület ez összeg 5%-os kamatait fizeti 32 évig. tőkeresztitúió végett; 2-ször, hogy az Emke által fizetett papokra és tanítókra nézve az egyház kötelezte magát, mikép 32 év alatt oly tőkét képez, mely az egyesületet ez időn túl e helyeken a tovább fizetés alól föltétlenül fölmenti. Ez az egyházakkal való szerződés lényege. Ezt oldotta meg egyetértő érülettel a lefolyt esztendő, s miután az ev. ref. egyházkerület elveinket elfogadta, ezek alapján segélyezünk tényleg már 33 különböző községben ref. iskola, pap és tanítói állást. A többiek a még ez év folyamán érintkezésbe lépendő közös bizottságok alapján biztosítatnak szerződésileg a fent jelzett fedezetnek megfelelően.

Szemben az ev. ref. községek számának látszólagos sokaságával, szükséges megjegyezni, hogy viszont a r. cath. segélyeknek meg összege nagy, minekutánna ez egyház fejétől egy-egy helyre tekintélyesebb összegek kérettek.

E helyen említjük meg, hogy isten segedelmével mindenik erdélyrészi magyar egyházzal most már működésünk válvetett; adott segélyeinkről az egyházi főhatóságok a segélyezett lelkész, vagy tanító nyugtájával számolnak el; fiókjaink a fölhasználást figyelemmel kísérik s kérésünkre az orvoslás el nem marad.

Az évjáradékok után, melyek tehát évi 12.178 frtot vesznek igénybe, megszavazott még a f. évben az igazgató-választmány illetve biztosított 13 további község számára összesen: **22** cím alatt 3270 frt egyszersmindenkorra szóló befektetést, jutalmat, vagy segélyt.

Ez együtt a fenti összeeggel **15.448 frt** kiadás a kamatjövdelem terhére s jelenti, hogy az Emke az erdélyi részekben — ha ideveszszük a tényleg létesített 13 népkönyvtárt, melyek közül 8 a fentiek közt elő nem forduló községben létesített — az Emke az erdélyi részekben **98** községben dolgozik, **126** intézménynyel, némely ponton, mint pl. Brassóban egyszerre 6-tal is.

Ime tehát a nyújtott csekély összeg észszerű fölhasználása, államnak és egyháznak, községnek és társadalomnak utánjáró belevonásával!

A kamatjövdelem főmaradó különbözetére korlátoltatott az egyesület fõntartására szükséges összeg, melyrõl alább számolandunk.

A f. évjan. hó 1-tõl bezárólag aug. hó 31-ig bejött 164.401 frt 12 kr tőkeszaporodás a reménnyel együtt a jövõ évi segélyezés további alapja.

Míthogy egyik választmányi határozat szerint a perselyjövdelem harmada elkölthetõ, évjan. 1-tõl f. év decz. hó 31-ig a mérleg szerint ez összeg, fölmerülhetõ egyszersmindenkorra szóló esetleges segélyekre rendelkezésre áll.

Épen az okból, mert a rendelkezésére adott nemzeti vagyont minden formában hasznosítani törekszik az igazgató-választmány, mondatott ki, hogy Emke-alkotásokra a tőke vagyomból nagyobb összegeket befektethetünk, — az illetõ iskola, vagy óvó-épület elhelyezésnek lévén tekinthetõ.

Eként mondatott ki, hogy Balázsfalván 15.000 frttal egy alkalmas iskolaépület, Beszterczén 8600 frttal egy óvának való ház megvásároltassék, M.-N.-Somboron 1500 frttal egy Emke iskola építtessék. A csatolt hely- és intézmény statistikában befoglalt eme 3 befektetés tényleg meg is történt, s ez összegeknek megfelelő elvesztett kamat, mint kiadás vétegett föl az eléadott járadék kimutatásba. Az ó-radnai fiók óvója építésére 1500 frt kamattalan kölcsönt kérvén, az ig. vál. 10 évi törlesztés mellett ezt megadván, a kamat veszteség itt is járadék számban vétegett. Ide jegyezzük be, hogy gróf Csáky Albin közoktatásügyi miniszter kérelmünkre, évi 400 frttal a balázsfalvi egyik tanítót fizetni ígerte meg. E helyen említjük meg, hogy Nagy István 100 frtos alapítónk Brassóban a brassói óvók javára az Emkének ajándékozta az egyik óvóba tett 1200 frt befektetését, olykép, hogy az összeg restituáltatván, a mi eként 2000 frtra fog kiütni, a tőke nevére legyen megõrizve s kezelve.

Általán az igazgató-választmány tőkéink és alapítványaink ily befektetését annál helyénvalóbbnak találja, miután a kamatvesztesség annak az Emke-alkotásnak fõnállását biztosítja, s e mellett az illetõ iskola, vagy óvó nevünkre betáblázott tulajdon. Az egyháznak 32 évig fizetünk

5%-os kamatot bizonyos befektetésekért, s az illető épület mégis az egyház tulajdona marad.

És itt a helye megemlitenünk, mit a bevezetésben érintettünk, hogy segélyezéseink folyamán az igazgató-választmány egyre inkább meggyőződött, mikép az Emkének, ha egyediségével lassanként és végkép más hatalmak és testületek czimébe feloszolni nem akar, a hol lehet önálló alkotások létesítésére kell törekednie. Impulsus erre: az egyesületet föntartó fiókok és áldozó közönség részéről nyilatkozó óhaj; az egyesületnek, mint souverain egyediségnek közvetlen intézkedő s további áldozatot váró érdeke; a nemzet előtt annak kevés magyarázattal, de sok Emke-iskolával, Emke-óvóval, Emke-gyermekmenhelylyel, Emke-népkönyvtárral bizonyítása, hogy — v a g y u n k !

Ennek megfelelőleg mondotta ki az igazgató-választmány, hogy létezésünk, s működésünk individualis bizonyossága gyanánt többek közt jövőre: minden az Emke által emelendő iskolának, vagy óvának Erdélyszerte egyöntetű styl adandó, minden az egyesület révén létező és működő intézmény épületére, főkép a jövő alkotásokat illetőleg, természetesen a lehetőség határai között, — a segély természetének és mértékének megfelelőleg, központilag készítettett egyforma jelző föliratok teendők. Végül minden fiók helyisége, mint az tényleg a kolozsvári fióknál már gyakorlatban is van, hasonlólag jelző táblával látható el.

Individualitásunk és szervezetségünk fejlesztése és fokozása végett mondotta ki az igazgató-választmány azt is, hogy jövőre a titkár — mikor és a hol szüksége mutatkozik — a fiókok területére kiszálljon.

Saját alkotásokra törekvésünk volt oka, hogy a lefolyt évben az ig. vál. tagjai, mint fölkértek és megbizottak, egyes kérdések személyes érintkezés és helyszini kiszállás alapján megoldása végett, sűrűn utaztak. Így szállottak ki az igazgató-választmány megbizásából főképen: Bartha Miklós a m.-nagy-sombori iskola, gróf Bethlen Bálint a besztercei óvó, Szabó Sámuel (ismételten) a balázsfalvi iskola létesíthetése ügyében. A személyes kiszállásoknak tulajdonítható, hogy ma M.-N.-Somboron az Emke-iskola Sombory Lajos birtokos, mint fiók-elnök hazafias felügyelete és vezetése alapján, miután az iskolának alkalmas telket ajánlódokozott, s a lakosság bizonyos évi összeg fizetésére kötelezte magát, már fedél alá is került; Beszterczén Kenyeres Adolf törv. elnök, mint az Emke-óvó gondnokságának elnöke közvetítése mellett óvónk holnap e közgyűlés után megnyílik; Balázsfalván a magyarság lelkes közreműködése folytán f. év okt. hóban megnyílólag korszerű, elsőrangú fiú- és leány-iskolánk van. Így nyílt meg a f. egyleti év elején a Glasner és Eibeschnitz czég hazafias áldozatkészségének közreműködésével még a múlt évben történt személyes kiszállások alapján, a kis-szebesi Emke-iskola, melyre nevezett czég nemcsak telket, épület-anyagot ajánlott föl, de az iskolát föl is építteté, s a tanító fizetéséhez évi 100 frttal

járulni kötelezte magát. A dr. Haller Károly gondnoksága alatt megnyílt ez Emke-iskola lélekemelő ünnepély közt tartá meg f. évi jun. 30-án első évi rendes vizsgáját, mely alkalommal az ig. választmány részéről, a hazafias czég meghívása folytán Biró Béla kanonok és dir. tag vezetése alatt szintén egy bizottság jelent meg. E bizottság tagjai, — a vezető elnökön kívül Bartha Miklós, Merza Lajos, dr. Hegedűs István — a legörvendetesebb jelentést tették a f. évi jul. 12-diki ülésen az első év eredményéről, melyet Makfalvi Ferencz fiatal tanító a bánya-telep gyermekeivel elért. A vajda-hunyadi-óvónak főleg Csiky Antal mérnök, fiók-titkár fáradozása folytán f. egyleti évben történt megnyitására képviselőnek Réthy Lajos vál. tagot kértük föl; őt biztuk meg a brádi óvónak is helyszini szemle alapján való előkészítésére.

A személyes érintkezések minden más esetekben is — a fentiek csak példák — a leghatékonyabb társadalmi eszköznek bizonyulnak a közszellem fölélesztésére, egyesek és jogi személyek megnyerésére, s oly áldozatok fölkeltésére, melyek az egyesület nélkül soha sem létesültek volna.

Ime ebben is, az egyesület egyik nagy szolgálata a végezett. a nemzeti eszme és művelődés fejlesztését és előbbre vitelét illetőleg!

Nem foglalandó el azonban tulságos részletekkel e jelentés egybevont keretét, utalunk a fiókok csatolt megfelelő jelentéseire, s átme gyünk az iparmozgalomban kifejtett országos tevékenységünk párjára, két nagyszabású akciónk megindulása érintésére.

Egyik a telepítés. Esztendőök óta függött munkaprogrammunk e fontos kérdése az ide szükséges nagyobb anyagi erő hiánya miatt, bár az 1887. aug. 28-diki sepsi-szent-györgyi közgyűlés részletesen meg is állapította a telepítés alapelveit. Kitelepítő székely szakosztályunk épen a fenti ok miatt alkalmat várva szünetelt.

F. év jun. hó 11-én jött közbe az az országos esemény, mely egyszerre megváltoztatta nemcsak az Emkének, de az egész országnak a culturmozgalomra vonatkozó irányát, s az eddig pihenő eszmét, a kitelepítést hozta előtérbe.

Gróf Kun Kocsárd, az Emke tiszteletbeli elnöke az egész culturmozgalom programjának tényekben és áldozatokban a veszélyeztetett Hunyadvármegye területén félszázaddal megelőzője és uttörője, régen megérlelt szándékához és elhatározásához hiven, székely kitelepítési czélra az Emkének ajándékozta e napon. **2500 holdból álló al-gyógyi birtokát**, a hozzá tartozó malom-rév- és vásár jövedékkel egyetemben, még életében, a következő év jan. 1-én, a kitelepítés haladéktalan megkezdése végett, az egyesület által már nem csak birtokba, de kezelés és igazgatás alá veendőleg! . . .

A birtok közjegyzői ajándéklevél alapján az egyesület nevére a levél meghatározásához képest át is telekkönyveztetett!

Nem e halvány jelentés föladata a fejedelmi tény és magyar historiai mozzanat méltatása; merénylet volna a köszönet és hála e chablonszerű hivatalos referada keretében. Az igazgató-választmány intézkedése folytán külön szakelőadó jelentései és javaslatai alapján jelen ünnepi közgyűlésünk történelmi tisztje, hogy a gróf Kun Kocsárd nagy cselekedetéről s ezzel egybefüggőleg a telepítésről megfelelő jegyzőkönyvi határozatokat és intézkedéseket hozzon.

Jelentem csak, hogy az igazgató választmány részéről gróf Bethlen Gábor elnök vezetése alatt jul hó 20-án küldöttség jelent meg a köszönet és hála kifejezése végett Al-Gyógyon, mely küldöttségben részt vettek: Horváth Gyula alelnök, a titkár és K. Sándor József választmányi tag, s jelezem, a mi a közgyűlés tárgysorozatában is olvasható, hogy a székely kitelepítő szakosztály július 12-ke óta az igazgató választmány felszólítása következtében kétszer is egybehivatván, a Kolozsvárt és Brassóban jul. 13-án, illetve aug. 15-én megtartott ülések alapján Horváth Gyula szakosztályi elnök fogja az előterjesztéseket megtenni.

E teljes előterjesztés egész terjedelemben jövő évi jelentésünk fényét és világosságát képezendi.

A kitelepítés előkészítő munkájában a fordulat óta buzgón részt vettek elősorolása is a szakelőadó történelmi ismertetésének keretébe tartozik. Kiemeljük azonban épen az osztály elnökén és előadóján kívül id. Dániel Gábor udvarhelymegyei főispánt, Gál Domokos Kis-Küküllőmegye alispánját, Gálffy Sándor jászágazgatót, Pótsa Józsefet, Háromszék megye főispánját, Szathmári György orsz. képviselőt és Vörös Sándor gazd. akad. igazgatót.

Az első felmérések a birtokon jul. 28-án történtek meg gróf Kun Kocsárd és Horváth Gyula vezetése, s Terboics Bertalan áll. mérnök közreműködése mellett, mely alkalommal az Emke legnagyobb alapítója a kitelepítésre vonatkozólag korábbi utasításaihoz oly engedményeket esatolt, melyek hátráltathatják a kitelepítés végrehajtását időben, de biztosítják a föltétlen és kudarc nélküli sikert.

Gróf Kun Kocsárd nagy szelleme, látnok-ereje s vezéri áldozása nemcsak a szeretet önmegfosztó fejedelmi tényében nyilvánul, de az ut bölcs biztosításában is, s azon felül irányt s óriás mintát foganatosító, el nem tüntethető, félre nem tolnható s el nem feledhető példát az ország és a nemzet egésze és összesége előtt.

Nem tehattük, hogy ezt a tárgyi faktumot -- az előadót megelőzve -- már most ide ne jegyezzük.

A czéltől és áldozás bibliai szabásu voltától eltekintve, ime már is nem hiába írta az Emke tiszteleti elnöke ajándéklevelének vaserővel hangoztatott indokolásába:

„Kivánom, vajba azt, a mit én természeti ösztönből és hazafiui kötelességérzetből nemzetem iránt a székely kitelepítés előmozdítása által teszek. — azok kik több tehetséggel bírnak, nagyobb szerű kiterjedésben kö-

vessék“. A gyógyi példa a kormánytól (adataink vannak erre) lefelé az egész országot uralkodó kérdés gyanánt foglalkoztatja s a társadalomban ezzel egy termékenyítő eszme áramlata indult.

Egyesületünknel már külön kitelepítési alap képződése vette kezdetét. Özv. Molnár Domokosné fentemlített 2000 frtos alapítványával e cél kikötése mellett óhajtotta megörökíteni székely születésű férje, volt ny. pénzügyi számtiszt emlékezetét, s újabb 100 frtos alapítványjal jelentkezett e célra az Emke 1100 frtos alapítója, a kitelepítő szakosztály tagja Orbán Balázs. Ezek mellé most már teljes reményünk lehet, hogy a m. tud. Akadémia is át fogja engedni a székely kitelepítési célra nála letett s kamatoztatott, jelenleg k. b. 30,000 frtot tevő Kralowánsky-alapítványt. A lépések megtétele iránt e tárgyban intézkedés történt.

A gyógyi telepítés céljaira az egyesület a telep terhére könyveiben saját tőkéiből már számlát nyitott, s kimondta, hogy 5% biztosítása mellett további birtokot vásárol.

Egy nagy kapu nyílik itt fel most gróf Kun Kocsárd által a telepítés eszméjében az Emke előtt, lépjen be rajta a nemzet akarata s ezzel az elől kezdődő s kifoghatatlan tovább áldozás!

Az aktio megkezdett másik új tere a Kárpátmozgalomé.

A munkaprogrammunkba szintén kezdet óta felölelt eme kérdést a közgazd. szakosztály vette elő gróf Béli Ákos elnöklete alatt s terjesztette behatóbb tanulmányozás útján a f. év. jul. hó 12-ki választmányi ülés elé.

A székelységnek az Alföld magyarságával ethnographiai egybekapcsolása az Emke törekvéseinek végső alapelve. Ennek következtében a székelyföldről kiinduló s Arad, Nagyvárad, Debreczen felé menő, intézményeink által egyre inkább erősödő culturvonalainkon megfelelő kapcsolatokról már eleje óta gondolkozánk. Az anya-államba befelé indított iparmozgalom egy ily kapcsolat jellegével birt és bir közgazdasági tekintetben. Még inkább a székely kitelepítés és székely munkásoknak Románia helyett nyugotra terelése. Most turisztikai szempontból tenni hozzáférhetővé az országnak — és mimagunknak! — Erdélyt, országrészünknek fában, aranyban, gyógyvizekben, gyönyörű tájképekben s történelmi tragoediákban oly gazdag és dús vidékeit, ez ép ammyira culturalis, mint közgazdasági föladat s ennek útját akarja törni az újabb mozgalom.

Hogy e célzat egészen az egyesület távlati szempontja szerint érvényesülhessen s ezért folyton az Emke kezére munkálhasson, ez okból mondatott ki, hogy országrészünkben nem egy új független Kárpát-egyletre van szükség, hanem egy, különben megfelelően önálló hatáskörrel bíró, Emke-Kárpát-osztály szervezendő. Az Emke nagy s mindent átölelő társadalmi mozgalma mellett illő nagyobb szabású külön mozgalmat alig is lehetne mostanság ez irányban megindítani.

Ellenben ez osztály tagjai, némi osztálypótlék fizetésével, kitelnének az egyesület erre vonatkozólag önként jelentkező s újabban ép e czél végett belépő tagjaiból; a működésre készen van s újabb tért nyer gazdag fiókhálózatunk; az adminisztrációra fenáll kész központi szervezetünk. Csak annyi szükséges, hogy ez osztály képzendő vagyona és kiadásai, tagjai és ügyei külön csoport gyanánt kezeltessenek s a szervezet az egyesület egyeteme és az osztály közt szabályokkal megállapíttassék.

Épen e szabályok kidolgozása végett küldte ki az igazgató választmány dr. Concha Győző elnöklete alatt: Laitner Elek és dr. Turner Adolf tagokat a titkárral és főpénztárossal. kimondván azt is, hogy előzőleg a felvidéki Kárpát-egylet ügyei egy megbízott által tanulmányoztassanak. Erre a titkár küldetett ki.

Alig volt az Emkének kezdeményezése, melyet sajtó és közönség osztatlanabb örömmel és hozzájárulással fogadott volna, mint ez osztályét. Régebbi alapítóink újabb alapítvánnyal jelentkeztek e célra s mint a telepítésnél, külön tőke alakulása indult s indított meg. Dr. Sztérényi Hugó tanár, aradi fiókunk titkára fölhatalmazást nyervén, körutat tett aug. hóban a főbb székely fürdőkön s érintkezések alapján megállapodásokra jutott a teendőket és a kért támogatást illetőleg a fürdők birtokosságaival. Jelentése az osztály anyagját képezi. Téglás István áll. isk. igazgató Kőhalomból az osztály rendelkezésére bocsátotta Erdélyre vonatkozó gazdag néprajzi és tájfelvételi gyűjteményét.

Ha mindezekkel, miket elejétől elősorolánk, az országnak térben, műveltségben, szellemben és vallásban egységesítését, az anyaállamtól választó falak elmosását keresi az egyesület, nem hagyta figyelmen kívül a lefolyt évben sem a leghatalmasabb eszközt, a társadalmi érintkezést.

Sőt e tekintetben nagy és új előrehaladásokat jelenthetünk.

Első ezek közt, hogy gróf Károlyi Tiborné és gróf Desseffy Aurél elnökletek s Kammermayer Károly alelnöksége alatt virágzó nagy fővárosi választmányunk után, második hatalmas választmányunk is alakult a Királyhágón túl, Aradvármegyére is kiterjedőleg Arad városában.

Arad város és megye vezérférfiaival, társadalmi tényezőivel és sajtójával való előleges érintkezés és levelezés alapján 1888. decz. 7-kén történt meg e megalakulás: az anyaállambeli első szomszéd területnek testben is a célra velünk egyesülése. A nemzeti társadalom egységesülése inductiv haladásának jele az — szemben a deductiv politikai centralisatióval — az Emkében és az Emke által a szélső vidékről kiindulólag a főváros felé. Ez a hatalomnak és a nemzetnek egymást kiegészítő találkozása. A székelység felől közeledés az Alföldhöz, melyen túl Budapesten már kész, érintettük nagy szervezetünk.

Gróf Bethlen Gábor vezetése alatt a titkár, Sztérényi József jegyző és K. Sándor József választmányi tag, ki az előkészítés végett

választmányi megbizásból megelőzőleg kétszer is kiszállott, — jelentek meg a mondott napon Aradon, hol kiváltképen a sajtó és a hatóság párt nélküli osztatlan lelkesedéssel már megteremtette volt az általános közhangulatot. Nagy közönség, nő és férfi tagok részvétele mellett, a szép új városháza dísztermében tartatott meg az alakulás. Az Emke megjelenése egyszerre ünnep lett Aradon. A választmányok jelentései között van a szervezet és a teljes tisztikar, a nő és férfi választmányokkal együtt, közölve, e helyen csak hazafias köszönettel emeljük ki azt a pártfogást és munkásságot, melyben az ügyet kiváltképen Fábrián László főispán tiszteleti elnök, Vásárhelyi Béla elnök, Salacz Gyula kir. tanácsos, polgármester, ifj. Kristyori János nagyiparos, mint pénztáros, és dr. Sztérynyi Hugó tanár, mint titkár részesítik. Salacz polgármester mindenkivel, ki előtte az aradvárosi polgári esküt leteszi, 1 fírtot fizettet az egyesületnek. Köszönet pedig főleg a nőválasztmánynak. Arad város és megye lelkes asszonyainak, kik Bohus-Szögyény Antonia tiszteleti elnök és özv. Purgly Jánosné elnökkel megalakulva, már a farsang folyamán Hauser Károlyné elnöklete alatt oly bált rendeztek Aradon, mely méltán csatlakozik a kolozsvárihoz.

Az Emke Arad városi és megyei választmányának viszonya az egyesület egyeteméhez még némi rendezésre vár.

Am a hálózat terjedéséről egy másik örvendetes hirt is kell jelezniünk. Már csak rövid idő választ el ugyanis, hogy választmányunk megalakuljon az Alföld királynője, Debreczen városában. A gondviselés akarta, hogy a magyar szónak és magyar érzésnek a culturegyletek előtt egyik első hordozó társadalmi eszköze a multban, az ország egyik legelső s legrégebbi dalegylete, a debreczeni, a hazafias és testvéri érzés ösztönével egyesületünk javára egy erdélyrészi körutra határozza el magát. Nemzeti diadalút lett f. év jul. hó 18-tól 30-ig, kolozsvári, tórdai, maros-vásárhelyi, nagy-enyedi, maros-ujvári, brassói, gyula-fehérvári, dévai és aradi főkválasztmányaink gondoskodó rendezése folytán a debreczeni magyar dal és alföldi lobogó körútja Lengyel János tiszt. elnök és Márk Endre elnök vezetése alatt. Eltekintve az anyagi siker-től, mely 700 fírt alapítvánnyal tette a debreczeni dalegyletet örökös alapítónkká, a megismerés és a közvetlen tapasztalat ügyünk föltétlen hivatottá avatta a debreczeni testvéreket, a dalkör kiváló társadalmi állásu működő és támogató tagjait, kik — köztük Nemes Imre alapítónkkal — hatvanon voltak az első társadalmi uttörők. A politikai hatóság fejével, gróf Degenfeld Gusztáv főispánnal és Simonffy Imre polgármesterrel, ugy a sajtóval is már előzőleg megtörtént a megalakulás iránt a megbeszélés. Most ismételten vettünk értesítést a társadalom zömének az eszmétől áthatottságáról s a formaszertü szerveződés épen csak az alkalom s idő kérdése már.

Reményünk van, hogy választmányunk lesz nem sokára Szentesen is. Eként haladva folyton előre, egyik kézzel dolgozva, másikkal szer-

vezve, választmányainkat foglalkoztatva, a lankadót serkentve és ébren tartva, az idő bizonyossága adott nekünk igazat, hogy a társadalmi mozgalom nem olyképen vezetendő, mint az némelyek által, főképen a szinfalak mögött, a budapesti közművelődési congressuson óhajtatott. Magának a közművelődési congressusnak kérdésével, igazgató választmányunk, a Széchenyi-társulattal és a biharmegyei testvéregylettel 1888. ápril 13-án és 14-én történt közös megállapodás értelmében, egy e czélra kiküldött külön bizottság útján igen hosszasan és behatóan foglalkozott. A bizottság tagjai: Bartha Miklós elnöklésével, dr. Concha Győző, dr. Felméri Lajos, Szabó Sámuel és a titkár, az ország egész közművelődési mozgalmának történetére visszatekintő terjedelmes munkálat alapján a f. év jan. hó 12-ki választmányi ülésben tették meg javaslatukat, mely ülésből hosszabb átirat intéztetett Szatmárra a Széchenyi-társulathoz. Egyesületünk, híven a szatmári és nagyváradi megállapodásokhoz, melyek tavalyi jelentésünkből ismeretesek, azóta választ még nem kapott.

Pótlólag az érintkezések és működés ezzel befejezett e nagyobb vonásaihoz ide kell innunk még néhány adatot.

A segélyezések statistikájában említve lévén, hogy 10 gyermekmenhelylyel tettünk kísérletet, ennek előzményeképen Ujfalusy Sándor brassói előadása alapján kérdést intéztünk az összes erdélyrészi tanfelügyelőkhöz s fiókokhoz s a beérkezett vélemények alapján állapított meg a 10 kísérli menhely: vajon direct nemzeti szempontból bevállalnak-e? Az eredményről az illető megyei választmányi elnökök jelentést tenni tartozandnak.

Szintén említve lévén, hogy 13 teljes népkönyvtárt alkotánk az idén, e könyvtárak könyvei ügyében megemlítjük, hogy kedvezményes szállításért megkeresést intéztünk a Franklin társulat, Athaeneum, Aigner, Hornyánszky, Légrádi testvérek, Méhner, ifj. Nagel Ottó, Pfeifer és Révai testvérek könyvkiadó czégekhez s mindannyiak részéről a legmelegebb támogatásra találtunk. A Szent-István társulat, Rákosi Jenő és Sporzon Pál ingyen ajándékozták a kért műveket. Így történetelt, hogy az Emke majdnem féláron szerezhette be s juttathatta a néphez a legjobb könyveket, melyek kemény bőrkötésben az Emke betűit viselik sarkukon, benn pedig az egyesület pecsétjét, Magyarország czimerébe foglalt régi Erdély czimerét.

Az országos színészegyesület megkeresése következtében a választmány kimondta, hogy nemzeti fontosságánál fogva programjába fölveszi az erdélyi részekben a magyar színészet erkölcsi pártfogását is; viszont Kelemen Lászlónak az első magyar színigazgatónak emlékköve leleplezésén magát az Emke Rácz József plébános és Feleki Miklós által képviseltette.

Gyertyánffy Istvámnak az Eötvös-alapnál kezelt 1000 firtos alapítványa f. évi kamatát, 50 firtot a beérkezett pályázók közül Szieghart Elek, segesvári állami tanító nyerte el, mint ki nem csak a ta-

nitő föladatának felel meg e fontos nemzeti ponton, de a mellett minden erejével az egyesület nagy-kükküllőmegyei választmányának ügyei kezelője is.

Tapasztalván a népkönyvtár bizottság, hogy a nép számára irt magyar közegészségügyi olvasmány nem létezik, a választmány megkereste az országos közegészségügyi egyesületet ilyennek kiadása végett, részéről följárván, hogy a munkát ugy népkönyvtáraiban, mint fiókjai közt terjeszteni fogja. Az országos közegészségügyi egyesület e megkeresés folytán megíratta és kiadás alá vette dr. L e n d v a i Béla: „25 év Márkusfalva történetéből“ című művét.

A Mária Dorothea egyesület orsz. kisednevelési kiállításán részvételeire szölitottuk föl óvóinkat, minek eredményeként a segesvári óvó H o r v á t h László elnök buzgalma következtében feltűnést keltő gyűjteményt küldött föl.

Egy Emke olvasókönyv szerkesztése végett bizottság tanulmányozta a létező olvasókönyveket. Egy népszerű képes magyar rendszeres történelem írása végett S z a b ó Károly nagynevű történészünk közvetítésével ismételten kérést intéztünk a Magyar-Történelmi-Társulathoz.

Közgazdasági szempontból az erdélyrészi b o r t e r m e l é s érdekében az idén is választmányi képviselő, B a r t h a Miklós alelnök, mint igazgatósági tag által folytunk be az erdélyrészi pincze egylet vezetésébe. Erdélyrészi iparunk érdekében tekintélyes külföldi czégek megkeresésére adtunk fölvilágosításokat. Textil iparunk ellen ama vád intéztetvén, hogy brüni készítmények, a lefoglalt panaszolt darabot a brassói kereskedő- és iparegyesülettel megvizsgáltatván, ezen és hasonló vádakak hamisaknak constataltuk.

A representatiók közül kiemeljük még, hogy az egyesületileg segélyezett segesvári ev. ref. egyház f. év jun. 23-án templomkeresztelést tartván, ez alkalommal egyesületünk mint patronus K o ó s Ferencz, a titkár és S z t e r é n y i József jegyző által képviseltette magát az e ponton valóságos nemzeti ünnepet képezett fölszentelésen. Az Erd. Muz. Egylet alapítójának, hidvégi M i k ó Imre grófnak emlékszobra leleplezésén K o l o z s v á r t t, egyesületünket B i r ó Béla vezetése alatt dr. C o n c h a Győző és M e r z a Lajos képviselék.

Elhagyva a tért, akaratlanul már is a hosszura nyult. — adminstratiókra vonatkozó legszükségesebb közlésekkel a befejezéshez kell közelednünk.

Megelőzőleg azonban köszönetünket kell kifejeznünk itt is Brassó város hazafias magyarságának s hétfalusi csángó véreinknek az e jelentés tárgyai közé tartozó brassói harmadik rendes közgyűlésért. Nem egyszerű hivatalos közgyűlés volt ez, a léggönyörűbb rendezéssel, de sokkal inkább hatalmas nemzeti aktió az ország keleti végvárosában, a magyar állam eszméje lobogójának körülhordozása szász testvéreink gazdag és áldott hazarésze ez ősi főszékvárosában. Nem

csillantott ott föl annyi gyönyörű disz-nemzeti viselet, miben a gyűlés programmszerű elhatározással tartatott; nem jelent ott meg a nemzet első és legrégebbi előkelő családjainak, még az anyaállamból is, annyi fényes neve; nem lengett e városban, a házakon és az utcákon nemzeti színeink akkora lobogó tengere; nem harsogott Brassó falai közt annyi és oly lelkes éljen, — nemzeti fejedelmeink glóriával visszavilágló hőskora óta! Szász testvéreink nyílt jelentéseinkből kebelökben meggyőződhettek, hogy az Emke nem ellenség, de magát e hazában mindenütt otthon tudó jog, — nem egy kis lármás töredék, de maga az egész nemzet akarata.

Ismételten köszönet és elismerés ez alkalom nagy munkával és elszánással járt előkészítéseért, különösen az Emke brassói választmányának. gróf Bethlen András főispánnak, Kóós Ferencz kir. tan., tanfelügyelő elnöknek, Szerényi József szerkesztő titkárnak, ugy: Fellner Lajos m. kir. áll. vasuti mérnök, Nagy Gyula kir. erdőfelügyelő, Moller Ede apát-plébános, Harmath Lajos ügyvéd, Orbán Ferencz áll. középiparisk. igazgató, dr. Weis Ignác ügyvéd, alelnök, s Szabó Sándor városi alkapitány, Szent Bálint illet. kiszab. főnök, vál. tag uraknak. És köszönet — özv. Platskó Antalnival élükön — s az egyesületet ezüst emlékkoszorúval kitüntető brassóvárosi magyar asszonyoknak.

Emlékezetes marad örökre a magyar társadalom fejlődése történetében az Emke részéről e közeledés s brassói szász polgártársainknak hidegsége és elvonulása a Szent István első magyar király napján, 1888. aug. 20-án ünnepélyes istentisztelettel megtartott közgyűlésünk elől. Az aug. 19. 20. és 21. napján, összesen tehát három napig tartott ez ünnepélyek leírását, általán a brassói magyarság önfeláldozó és odaadó buzgalmának, az Emke történelmének emléktábláján kitörülhetetlenül fennmaradó eme jelét, egyik napilap után egész terjedelmében közölve, az ez alkalommal tartott összes emlékszerű nyilatkozatokkal együtt, e jelentéshez csatoltuk. Mert hosszas volna a három nap eseményeit s tanúságait itt kimeríteni, s könnyen hálátlanok lehetnénk annyi fáradságot kifejtett brassói magyarságunk valamelyik tagja iránt. Bő tárgyias értesítést ad, a megyei választmány szintén csatolt évi jelentése is. A közgyűlés után az egyesület kiránduló tagjai gróf Kun Géza vezetése alatt megkoszorúzták a tömösi honvédemléket. A tagok közt a koszorura 25 frt gyűjtetett. (Hasonlólag 25 frt gyűjtetett az évfolyamán a tagok közt a piskii honvédemlék javára.)

Jelen évi szamos-ujvári közgyűlésünknek, lobogónk fölavatásával s több fundamentalis kérdésünk eldöntésével egybekapcsolt emez emlékezetes országos gyűlés ügyei előkészítésének s lefolyásának leírása jövő évi jelentésünk tárgya. Alljon itt azonban már most köszönetünk — Placintár Dávid polgármesterrel élén — nemes Szamos-Ujvár sz. kir. város törvényhatósága s hazafias közönsége iránt, ugy kiváltképen Emke szamos-ujvári választmányunk, s a rendező bizottság fáradozatlan, ta-

pintatos és erélyes feje Voith Miklós elnök, s a buzgó tagok iránt, kik e nehéz és bonyolult földadatu közgyűlést annyi szeretettel és fáradsággal létrehozzák. A lelkes buzgalmu elnök alatt hónapok óta megalakult rendező bizottságé és munkáló al-bizottságoké az érdem, különösen pedig első részt kérnek: Bárány Lukács plébános, Simay Gergely ny. trvsz. elnök, dr. Mártonffy Lajos tanár és Novák Gerő tanár, mint a választmány titkárai, Gopcsa Joachim tanácsos. Bartalis Miklós fegyházi ev. ref. lelkész, Vásárhelyi Boldizsár ev. ref. lelkész, Osztian Kristóf városi főjegyző, Lőrinczy Menyhért telekkönyvvezető, Páll Bogdán tanár.

Ügyünknek kiválóképen jellemzője levén — a mi egyébként minden sikeres ügymenet természetes titka — egyfelől adminisztrációja valóban rengeteg volta, másfelől a kezelés tisztasága, gyorsasága, rendszeressége, s harmadik felől ezzel szemben a csekély kezelési kiadás. — ime ezekre vonatkozólag is a közbizalom és hit méltó birtoklása jeleül, a legszükségesebb főbb adatok.

Említettük, hogy összesen közel 20.000 tag áll az egyesülethez viszonyban. Tagjaink az anyaállamban egyes helyeken létező megbizottainkon és pénzbeszedőinken kívül 17 megyei és 1 fővárosi, 5 városi s 5 megyei nőválasztmány keretében az alattok levő körökkel és fiókokkal összesen 68 fiókelnökségre oszlanak, melyek — mint jelentéseikből kitetszik — többé-kevésbé élénk, de állandó igazgató viszonyban állanak a központtal. A folyton nagyszabásu közgyűlésen, országos cselekvésü igazgató választmányon, directoriumon és munkás és nagy szakosztályokon kívül számos bizottság és ezek albizottsága, küldöttségek és megbizottak társulnak a fentiekhez, végrehajtó ellátás és kiszolgálás tekintetében. Magának az igazgató választmánynak mind az 1742 örökös és alapító tag — a 32 választottan kívül — virilis tagja lévén, a kivánságokra és megkeresésekre állandó fölvilágosítással s rendelkezésre kell lenni, a mellett, hogy az egyesület exponálát ismert helyzetében, bárki egyesnek megkeresését elvászolni s vonzólag és megnyerőleg haladéktalanul elintézni kell. Eként az iktatóra érkezett 2600 ügydarabon kívül, k. b. 1000-re megy csak a nem iktatott felhivatalos, de azért mindég postafordultával ellátott levelezés. A mi az expediót illeti, csak másoló gépünkön 8550 példányt sokszorosítottunk s postakönyveinkből kitetszőleg kerekszámban 20.000 czimzett küldeményt adtunk föl a lefolyt esztendőben is. Az egy év alatt beérkezett pénz 9000 naplótétel szám alatt könyveltetett el, s ez egész adminisztrációnak megfelelőleg — mint ez az igazgató választmány előtt kimutattatott — nem kevesebb mint 40 különböző könyv, könyvszerű jegyzék és mutató vezetetik állandóan és szakadatlanul. Pedig mind ebben a képzelhető legtökéletesebb egyszerűsítés lett gyakorlati férfiak s más intézmények practikus eredményei alapján keresztül vive, úgy hogy még senkire nem akadtunk, ki valamit fölöslegesnek bizonyított volna, de igenis sokszor volt alkalom, hogy ennek vagy annak hiányát érezhetők.

Vegyük ide a sajtó éber s állandó ellátását közleményeinkkel; a figyelmet, melyet kiadványainkra ugy irodalmi, mint külaesthetikai szempontból fordítanunk kell; gondoljunk a fogalmazványok és hivatalos megkeresések sokszerűségére, melyek chablon szerint a mozgalom természeténél fogva, a tartós figyelem, gyöngédség és körültekintés következtében el nem láthatók: s akkor következtetni lehet az Emke adminisztrációjának nem csak tömegére, de súlyára és nehézségére is. Felszólítottuk az idén összes esedékes tagjainkat kétszer s kiállítottuk a fiókok számára is tagjaink fölszólításait, hogy ezzel a tagdíj beszedést megkönnyítsük s a hátralékok netán fölszaporodásának elejét vegyük. E fölszólításokkal azt is elértük, hogy a fiókok nyilvántartását a pontosan s rendesen vezetett központéhoz hozzájavítani segítettük, számos különben zavaros tételt végleg tisztáztunk és rendbe hoztunk.

A sajtó által országosan rokonszевvel és elismeréssel fogadott tavalyi munkásságunk s a brassói közgyűlés által föllelkesített közszellem felhasználása céljából a megindulás évéhez hasonló erélylyel folytattuk a nemzethez a nagyszabásu apellációt. Megküldvén a folyó aktióról szóló évi jelentésünket, az ország összes vármegyei és városi törvényhatóságaihoz, valamint a rendezett tanácsu városok polgármestereihez, — együtt 206 külön kérés felhívással adakozásra kértük az eddig hallgatókat, továbbsegítésre — különböző módokat ajánlván — a már áldozottakat. Kérésünkhöz kimutatást csatoltunk, hogy eddig mely hatóságok és mekkora összeggel áldozának.

Csatolva segélyezéseink tábláját, az évi zárszámadásoknál a szokott jótékonycélú adományokban való részeltetésre kértük fel, az ország mintegy 1200-ra menő összes bankját, hitelintézetét, takarékpénztárát, szövetkezetét, iparos-részvénytársaságát és biztosító intézetét.

Ujabb agitacionális eszközül használtuk fel a közm. Congr. által hozott határozatot. Magyarország asszonyai megnyerését illetőleg. Az Emke lobogója gyujtó eszméje nevében nem kevesebb, mint 15.000 fölhívást küldöttünk szét a magyar nőkhöz, az ország hazafias alispánjai és polgármesterei szives közreműködésével.

Hirlapi izgatást indítottunk meg, hogy az állami válalkozok 1% -ot ajánljanak föl az ügynek.

Alapító tagjainknak legalább némi viszonzással szolgálandók, kedvezőleg fogadott s az öszön teljesíteni ígért kérést intéztünk Munkácsy Mihályhoz, hogy egy műbecsi alapítólevélhez a rajzot ügyünkért elkészíteni sziveskedjék.

Mindezen és más itt föl nem említendő küldeményeinkkel, miként eddigi évi jelentésekből összeadható, az Emke. megalakulása óta az idén postára adta a nyomtatott, sokszorosított s irt egynegyedmilliódik borítékolt küldeményt!

A fáradságnak eredménye a legelől felmutatott kedvező évi tőkenövekedés.

Mint már említettük 12.000 frt jött össze fillérenként a lobogóra Magyarország asszonyai kezéből, úgy hogy a 2000 frttal elkészült díszes lobogó árán felül az összes többi összeg „Magyarország leányai lobogó-alapítványa“ czimen fog örökidőkre megőriztetni, s rendelkezési és tartalék alap czimen kamataiban évről-évre fölhasználtatni. Ez alapítványa beérkezett ívek díszesen bekötve a lobogó kiegészítő erekljéjét képezendik.

A pénzintézetek közül alapítókul léptek be, ujonnan, haton; 100 frtnál kisebb adományt küldöttek többen; 150 frtot küldött ismét a ka-locsai takarékpénztár immár harmadik alapítványául.

A törvényhatóságok közül fölhevásunkra örökös tag lett 2000 frttal Csongrád megye, 500 frtos alapítványát 1000-re emelte Kecskemét vá-rosa, Győr városa 100 frton kívül örökös tagságnak megfelelő évi ka-matot fizetését határozta, míg az egyesület főnnáll; 100—100 frttal alapítók lettek Tolnavármegye, Zombor, Nagy-Becskerek és Besztercebánya városok.

Itt említjük meg, hogy Kis-Küküllővármegye az idén fizette be a 2%-os póttadó második részletét, 5000 frtot. A megyék és városok kö-zönségéhez intézett fenti fölhevásunkban tisztünknek tartottuk rámutatni Kis-Küküllő megye példájára, hasonló határozat hozatalára kérvén különö-sen a tiszta magyar vármegyéket és városokat. A törvényhatóságok ada-kozási tabelláját e jelentéshez csatoljuk.

Ujabb persely a lefolyt évben 1300 számban helyeztetett el, jobbára a családoknál, a háziasszonyok kegyes elfogadása alapján. Kaszinókba, boltokba stb. osztottunk ki egy részt.

A vagyon teremtése munkájában agitacionális eszközünk lehetett és lehet a vagyon kezelése és gyümölcsöztetése tisztasága. Mint a mérleg-ből és vagyon-kimutatásból kitűnik, kétszer volt számvizsgálólag meg-éjtett hivatalos pénztár-vizsgálat, egyszer épen két vidéki választmányi tag — id. Gáspár J. kir. tanácsos, tanfelügyelő és Nagy László esperes — mint megbizottak utján. A Kolozsvár városa városházán levő ellenzáros és tűzbiztos nagy egyesületi vasszekrényben mindenik alkalommal az egye-sület vagyona, „példás hűséggel és tisztasággal mindenben a sza-bályoknak, s számadásoknak megfelelőleg teljesen hiánytalanul ke-zelve és megőrizve találtatott.“ Pénzeink a legsolidabb papirokban és pénz-intézetekben s 50.000 frt egy 6%-os városi kölesönben elhelyezve 4—6% -ig jövedelmeznek, s ez elhelyezések kétszer voltak a közzgazdasági szakosztály által revisió alá véve, mely alkalmakkor az ig. választmány, benyújtott javaslatokra kimondta, hogy a tőkék egy része alkalmas s 5% -ot biztosan jövedelmező városi épület, s hasonló jövedelmű földbir-tok vásárlására fordítható, illetve fordíttassék. Nem különben kimondatott, hogy részben ujabb papíráradék és záloglevelek vásároltathassanak. E ha-tározatok effectuállása ezutáni gondos utánjárás föladata.

Mind e kezelés és adminisztráció egyenes tiszti fizetésekben, mint a nyers mérlegből kitűnik, a mult polgári év második felében 2525 frtot vett igénybe, a f. év letölt első felében pedig ez összeg 1510 frtra

szállott alá. Az elől említett emelkedést a népfölkelési fölszerelések nagy vállalatához fölvelt segítő erők idézték volt elő. Oly csekély az összeg az aránytalan munkához viszonyítva, hogy lehetetlen volt, legalább e rövid rámutatás nélkül hagyni. Annál nagyobb elismerés az iroda személyzetének, kik nemcsak kötelességből, de ifju lelkesedésből végezik a terhes szakadatlan munkát, köztök Beregszászy László könyvvezetőnek és Radnóti Dezsőnek.

Ezek valának az 1888/89-ik egyesületi év körvonalos és átlátszó története. Előrehaladó, emelkedő fény.

Fölötte azonban mindig ott fog állani a gyász, elhunyt királyi nagy pártfogónk, a mi magyar királyfiunknak szívünket a nemzetével örökre megsebzett sorsrideg elveszte miatt. Emléke, szelleme, járva az uj Magyarország előtt, élni fog halhatatlanul, hol magyar szó, magyar dal és meddig a magyar!

A lefolyt év gyászolja nekünk s jelzi az erdélyrész hű fia, a székely kitelepítő szakosztály s a Kolozsvár városi választmány elnöke, alapítónk gróf Bánffy Béla sirkövét. Az óvatosságot és áthidalás eszé-lyes munkáját képviselte ügyünkben, s az évekkel szívében kitünt melegedés bizonyága, hogy hazafiui érzés vala állandó intelmei alapja.

Elvesztettük báró Bánffy Györgyöt is, szilágy megyei választmányunk elnökét, néhai báró Bánffy Ádám kiváló alelnökünk méltó testvérét, ki utóljára javunkra a nemzetiségi Brassóba jött le, tavalyi közgyűlésünk alkalmával nyilvánosan játszani s hinteni diadallal a magyar nemzeti dalt.

Nekünk is, nemcsak Erdélynek s a köznek hunyt el báró Kemény Gábor. Első és egyedüli vala, ki aggodalmas megindulásunk legelső esztendejében nyiltan és egyenesen alapítónk közé lépe kormányunk tagjai közül.

És az erdélyi ősrégi arisztokratia e kiváló nevei mellé — bár fájdalom — szintén a szomorú és sötét gyászban, tiszteletünk és emlékünk virrasztása előtt méltóan sorakozik az egyszerű erdélyi polgár. A múlt év okt. havában hunyt el Kolozsvárt 6000 frtos alapítónk, Peielle István, kinek hű özvegye és méltó fia mély érzésű áldozatáról legelől az emelkedés és erősbűdés örömfejezetében emlékezik meg. Peielle István bizvást a legemberszeretőbb lélek volt mindazok előtt, kik őt közelről ismerheték, mint épen e gyászoló sorok írója is. Jelszava volt, a mi családjában is szellemül maradt, titokban tenni a jót. Derék fiának, Róbertnek 1000 frtos alapítványával 7000 frtos alapító e család az Emke fényes lajstromában. Az eredetileg 1000 frtos alapítványt — mint mondtuk — a hű özvegy emelte föl 6000 frtra a férj elhunytja után. Az igazgató választmány küldöttség által köszönte meg a fenkölt lelkű özvegynek, hogy egyenlő nemes: hitvesnek, mint honleánynak, s mint egy méltó derék fiu anyja. Peielle István emléke megörökítését illetőleg az igazgató választmány

részéről megfelelő határozat és intézkedés történt. Viruljanak sirján a hű kéz által ápolta rózsza- és ákác lombjai!

S midőn Magyarország asszonyai kezéből kitűzve s meghordva jár körül az Emke lobogója, legyen e jelentős utolsó áldó szava a legelőbb megalakított udvarhelyi nőválasztmánynak ez év folyamán oly váratlanul és korán elhunyt ritka elnöke, Török Albertné-Zeyk Lenke emlékezetéé!

Elhunyt s a legtökéletesebb hazába elköltözött vezetőink, munkásaink és tagjaink szelleme éljen és hasson a nemzet virrasztó kegyeletében.

Éljen a király! Éljen a haza! Éljen az Emke!

Az Emke segélyezései.

Részletes kimutatás az 1888/89 évről.

I. Járadékok. *)

Folyó szám	Hely és intézmény megnevezése	Hány évig fizetendő az évi járadék	A járadék évi összege
1	Abosfalva. (K.-Küküllő m.) r. kath. elemi-tanító . . .	10	100
2	Alyogy, (Hunyad m.) áll. isk. munkatanítónőnek . . .	10	100
3	Alsó-Ilosva, (Szolnok-Doboka m.) ref. iskola építésére	32	15
4	Alsó-Porumbák, (Fogarás m.) r. kath. körlelkésznek	10	100
5	Alsó-Tóók, (Szolnok-Doboka m.) ref. iskola építésre	32	15
6	Alvincz-Borberek, (Alsó-Fehérm.) Emke-óvó . . .	10	150
7	Balászfalvai Emke-iskola épületre adott 15.000 frt 5 ⁰ / ₀ -os kamata	10	750
8	Besztercezi óvó-épületre adott 8600 frt 5 ⁰ / ₀ -os kamata (egy része 2 évig felhasználható az óvoda javára)	10	430
9	Boldogfalva, (K.-Küküllő m.) ref. tanító fizetés . . .	10	25
10	Bolya, (N.-Küküllő m.) gyermek-menhely	10	68
11	Borbánd, (Alsó-Fehér m.) Emke-óvó	10	150
12	Borberek, (Alsó-Fehér m.) ref. tanító fizetés	10	50
13	Brassói, (Brassó m.) első magyar belvárosi óvó . . .	10	200
—	Brassói, (Brassó m.) második bolonai óvó	10	200
—	Brassói, (Brassó m.) m. kir. áll. középiskola tápinté- zeti ösztöndíj	10	100
—	Brassó, (Brassó m.) alsó polg. keresk. isk. fentartására	10	200
—	Brassó, (Brassó m.) ev. luth. lelkésznek	10	200
14	Bun, (Kis-Küküllő m.) ref. tanítói fizetés	10	50
15	Buzás-Bocsárd, (Alsó-Fehér m.) ref. tanítói fizetés	10	50
16	Csertés-Hondol, (Hunyad m.) róm. kath. lelkész-ta- nítói fizetés	10	200
17	Csomafája, (Kolozs m.) ref. tanítói fizetés	32	50
—	Csomafája, (Kolozs. m.) ref. iskola építésre	32	15
18	Déva, (Hunyad m.) Emke-óvó	10	200
—	Déva, (Hunyadm.) főreal iskola tápintézetnek ösztöndíj	10	150
19	Dobra, (Hunyad m.) róm. kath. kör-lelkész fizetése . .	10	120
20	Fogarás, (Fogarás m.) Emke-óvó	5	200
21	Gógán, (Kis-Küküllő m.) ref. tanítói fizetés feltételesen	10	125
22	Gyalu, (Kolozs m.) Emke-óvó	10	300
23	Gyöke, (Kolozs m.) ref. tanítói fizetés	10	150
24	Gyergyó-Tólgyesi, (Csik-m.) r. kath. kör-lelkész Békás és Almás mező r. kath. kör-lelkészetért . . .	10	200
			4663

*) Megszavazott, már folyósított, vagy preliminált összegek. A ritkítva szedett helyek olyanok, melveknél a folyósítás egészben, vagy részben már megtörtént.

Folyó szám	Hely és intézmény megnevezése	Hány évig fizetendő az évi járulékok	A járulékok évi összege
	Áthozat		4663
—	Gyergyó-Tölgyesi (Csikm.) r. kath. leánytanítónő fizetése	10	300
25	Hadrév (Torda-Aranyosm.) ref. iskola építésre	32	25
26	Hári (Alsó-Fehérm.) ref. tanító fizetés	10	100
27	Haró (Hunyadm.) ref. iskola munkatanítónő	10	50
28	Héjasfalva (Nagy-Küküllöm.) ref. isk. építésre	32	20
29	Hosdát (Hunyadm.) ref. isk. munkatanítónő	10	50
30	Hunyadmegyében 6 községnek menhelyre	10	300
31	Ilosva (Szilágym.) ref. tanítói fizetés	32	50
32	Kajántó (Kolozsm.) ref. tanítónak a Kóród községbeli tanítás végezéséért	32	50
—	Kajántó (Kolozsm.) ref. iskola építésre	32	30
33	Kis-Kapus (Nagy-Küküllöm.) gyermekmenhelyre	10	68
34	Kis-Sebes (Kolozsm.) Emke-iskola	10	268
35	Kolozs-Barakka (Kolozsm.) m. kir. áll. v. iskola	10	100
36	Komjászteg (Torda-Aranyosm.) unit. pap-tanító fizetésre	10	50
37	Küküllővár (Kis-Küküllöm.) ref. lelkész fizetés	10	100
38	Lőrincz-Réve (Alsó-Fehérm.) ref. isk. helység bérlése	5	25
39	Magyar-Csaholy (Szilágym.) ref. iskola építésre	32	15
40	Magyar-Goroszló (Szilágym.) ref. isk. építésre	32	10
41	Magyar-Igen (Alsó-Fehérm.) Emke leányiskola tanítónő fizetése	10	300
42	Magyar-Nagy-Zsombor (Kolozsm.) Emke-iskola építésre adott 1500 frt 5 %-os kamata	10	75
—	Magyar-Nagy-Zsombor (Kolozsm.) tanítói fizetés	10	198
43	Maros-Gezse (Alsó-Fehérm.) ref. tanítói fizetés	32	50
44	Maros-Szt-Anna (Maros-Tordam.) ref. isk. építésre	32	15
45	Maros-Szt-Király (Alsó-Fehérm.) ref. isk. építésre	32	15
—	Maros-Szt-Király (Alsó-Fekérm.) ref. tanító fizetés	10	50
46	Medgyes (N.-Küküllöm.) ref. körlelkészi javadalmasítás	32	100
47	Mező-Szengyel (Torda-Aranyosm.) r. kath. iskola tanítónő	10	300
48	Mihályfalva (Nagy-Küküllöm.) gyermekmenhelyre	10	68
49	Nagy-Rápoly (Hunyadm.) ref. iskolának munkatanítónői fizetés	10	100
50	Nagy-Selyk (N.-Küküllöm.) gyermekmenhelyre	10	68
51	Nagy-Szeben (Szebenm.) ref. papnak körlelkészetért	10	50
—	Nagy-Szeben (Szebenm.) r. kath. körlelkészetért (Disznód, Resimár, Szelistye)	10	50
52	Naszód (Besztercze-N. m.) r. kath. lelkész tanító és körlelkésznek Beszterczéért	10	300
53	Néma (Szolnok-Dobokam.) ref. tanítói fizetés	32	50
54	Nyárádtó (Maros-Tordam.) előirányozva az Emke tanítónak	10	300
55	Ó-Radnai óvó épületre 1500 frt kamattalalan kölcsön 10 év alatt 150 frt részletekben visszafizetendő, kamatvesztés első évben	10	75

Folyó szám	Hely és intézmény megnevezése	Hány évig fizetendő az évi járatak	A járatak évi összege
	Áthozat		8438
56	Oláh-Ujfalu (Fogarasm.) ref. lelkész javadalmazás	32	50
57	Orláth (Szebenm.) r. kath. körlelkész fizetés (Kereszténysziget, Szecsél és Kákováért)	10	50
58	Ördögkut (Szilágym.) Emke-óvó	10	370
59	Pánczél-Cseh (Szolnok-Dobokam.) ref. körlelkésznek fizetés	30	100
60	Petrozsény (Hunyadm.) Emke-óvó	12	250
61	Pogocsa (Maros-Tordam.) ref. iskolának	10	150
62	Pusztá-Kamarás (Kolozsm.) ref. körlelkészi lak és iskola építésre	32	15
63	Récsó (Szilágym.) ref. tanítónak fizetés	10	50
64	Segesvár (Nagy-Küküllöm.) ref. lelkészi javadalmazás	32	100
—	Segesvár (Nagy-Küküllöm.) Emke-óvó	10	250
—	Segesvár (Nagy-Küküllöm.) Emke-óvónő fizetés javítás	5	100
65	Sósmező (Háromszékem.) r. kath. lelkész fizetés	10	100
66	Szász-Régen (Maros-Tordam.) ref. iskola építésre	32	30
67	Szász-Sebes (Szebenm.) r. kath. elemi tanító	10	100
68	Szász-Ujfalu (Alsó-Fehérm.) ref. tanító fizetés	32	50
—	Szász-Ujfalu, (Alsó-Fehérm.) ref. iskola építés	32	10
69	Szászváros (Hunyadm.) Emke-óvó	5	200
70	Szent-Margita (Szolnok-Dobokam.) ref. isk. építésre	32	15
71	Szind (Torda-Aranyosm.) unit. pap-tanító fizetés	10	50
—	Szind (Torda-Aranyosm.) unit. iskola (ha külön tanítói állomás betöltetik, az előbbi 50 frttal)	10	100
72	Topánfalva (Torda-Aranyosm.) r. kath. körlelkész fizetés	10	100
73	Toroczkó (Torda-Aranyosm.) unit. közs. iskola	10	200
74	Türkös (Brassóm.) állami nyári óvónak állandóvá tételére (előjegyezve ha a közoktatási kormány meg nem adná)	10	100
75	Uzdi-Szt-Péter (Kolozsm.) ref. körlelkésznek fizetés	32	100
76	Vajda-Hunyad (Hunyadm.) Emke-óvó	10	200
77	Verespatak (Torda-Aranyosm.) előjegyzés az Emke-óvónő fizetése fejében	10	300
	Összesen		11.578

II.

Egyszersmindenkorra szóló

segélyek.

Folyó szám	Hely és intézmény megnevezése	összeg
1	Bábony, (Kolozsm.) ref. tanítónak jutalom	25
2	Besztercze, (Besztercze-Naszódm.) Emke-óvó épület átalakításra	200
3	Bolya, (Nagy-Küküllóm.) r. kath. iskolás szegény gyer- mekeknek	15
4	Bolya-Mihályfalva, (Nagy-Küküllóm.) szegény iskolás gyermekeknek	15
5	Dicső-Szt-Márton, (Kisküllóm.) Emke-óvó	250
6	Érkavas község (Szilágym.) ref. tanítónak jutalom	50
7	Érminszent község (Szilágym.) ref. tanítónak jutalom	50
8	Kalotaszegi varottas album	200
9	Kis-Barcsa község (Hunyadm.) ref. egyházi czélokra	500
10	Kis-Iklód, (Szoln.-Dobokam.) ref. iskola építésre	100
11	Küküllővár, (Kis-Küküllóm.) áll. iskola berendezési költségekre	140
12	Lőrincz-Réve község (Alsó-Fehérm.) ref. iskolai fel- szerelésekre	30
13	Nagy-Rápoly, (Hunyadmegye) ref. munkatanítónőnek ju- talom	100
14	Nagy-Selyk, (Nagy-Küküllóm.) áll. elemi szegény ta- nulóknak	15
15	Naszód, (Besztercze-Naszódm.) r. kath. isk. felszerelésekre	100
16	Nyárádtő, (Maros-Tordam.) iskola építésre	500
17	Petrozsény (Hunyadm.) Emke-óvó (visszahatólag 85-től)	250
18	Sárd (Alsó-Fehérm.) iskolai felszerelésekre	30
19	Szeben, (Szebenm.) m. kir. áll. népoktatási intézetek gyermekel részére	100
20	Tasnád-Szarvad, (Szilágym.) ref. tanítónak jutalom	50
21	Vajda-Hunyad, (Hunyadm.) Emke-óvó berendezés költségekre	50
22	Verespatak, (Torda-Aranyosm.) Emke-óvó épületre esetleg	500
	Összesen	3270

III.

Népkönyvtárak.

1	Beszterce, (Beszterce-Naszódm.)	80	frt	56	kr.
2	Brassó, (Brassóm.)	80	"	56	"
3	Bürkös, (Nagy-Küküllóm.)	70	"	—	"
4	Csernátfalu, (Brassóm.)	84	"	78	"
5	Déva, (Hunyadmegye)	84	"	78	"
6	Halmagy, (Nagy-Küküllőmegye)	70	"	—	"
7	Kis-Sebes, (Kolozs-megye)	96	"	78	"
8	Köhalom, (N.-Küküllőmegye)	80	"	56	"
9	Medgyes, (Nagy-Küküllőmegye)	84	"	78	"
10	Mócs, (Kolozs-megye)	101	"	52	"
11	Szász-Sebes, (Szebenmegye)	80	"	56	"
12	Vécs, (Maros-Tordamegye)	80	"	56	"
13	Zajzon, (Brassómegye)	80	"	56	"
		1076	frt	—	kr.

IV.

Kárpátosztály.

Első kiadásaira . . . . . 500 frt

V.

Gyertyánffy alapítvány.

Szieghart Elek segesvári tanító találatott . . . . . 50 frt
 az idén e jutalomra érdemesnek

Magyarország törvényhatóságai.

— Kivonat az egyesület törzskönyvéből 1889. aug. 31-én, mint melléklet az igazgató választmány jelentéséhez. —

A)

Magyarország 63 vármegyéje közül:

I.

Örökös tag.

Csanádvármegye	500	ft
Csongrádvármegye	2000	"
Fejérmegye és Sz.-Fejérvár sz. kir. város közönsége (egy bál jövedelméből)	1553	"
8 kr. és 1 drb arany		
Jász-Nagy-Kun-Szolnokmegye	1000	"
Kis-Küküllóm. közönsége 2 ^o / _o		
pótadóból	10000	"
Pest-Pilis-Solt-Kiskunmegye	500	"
Szolnok-Dobokamegye	1000	"
Temesmegye	500	"
Veszprémvármegye	500	"

Összesen 9 vármegye

II.

Alapító tag.

Abauj-Tornavármegye	100	ft
Békésvármegye	100	"
Csikmegye közöns.	100	"
Hevesmegye	300	"
Hontvármegye	100	"
Mosonmegye	100	"
Nógrádvármegye	200	"
Szabolcsvármegye	100	"
Szilágymegye	100	"
Tolnavármegye	100	"
Ugocsamegye	100	ft 60 kr.
Vasmege	200	ft

Összesen 12 vármegye

Együtt örökös és alapító tag 21 vármegye

B)

Magyarország önálló törvényhatósággal bíró 28 városa közül:

I.

Örökös tag.

Budapest főváros	5000	ft
Debreczen sz. kir. város	5000	"
Kecskemét sz. kir. város	1000	"
Hódmezővásárhely	500	"

Kolozsvár sz. kir. város	5000	ft
Maros-vásárhely sz. kir. város	500	"
Pécs sz. kir. város	500	"
Szabadka sz. kir. város	1000	"
Szeged sz. kir. város	500	"
Székes-Fehérvár sz. kir. város	500	"
Összesen	10	

II.

Alapító tag.

Arad sz. kir. város	100	ft
Baja város	100	"
Besztercze sz. kir. város	100	"
Győr sz. kir. város	100	"
és évi 20 ft kamat		
Kassa sz. kir. város	100	"
Komárom sz. kir. város	100	"
Nagy-Váradsz. kir. város	100	"
Sopron sz. kir. város	100	"
Szathmár sz. kir. város	200	"
Temesvár sz. kir. város	100	"
Zombor sz. kir. város	100	"

Összesen 11

Együtt örökös és alapító 21

A 91 törvényhatóságból együtt örökös vagy alapító tag 41.

C)

Magyarország rendezett tanácssal bíró 118 városa közül:

I.

Örökös tag.

Deés	500	ft
Kis-Kun-Félegyháza	500	"
Mezőtur	500	"
Miskolcz	1000	"
Nagy-Bánya sz. kir. bányaváros	500	"
Nagy-Enyed	500	"
Nagy-Körös	500	"
Sepsi-Szent-György	500	"
Szamosujvár sz. kir. város	500	"
Szentes város közönsége míg az egylet fennáll évenként	100	"
Torda város	500	"

Összesen 11

II.

Alapító tag.

Abrudbánya	100	frt
Czegléd	100	„
Eger	100	„
Erzsébetváros sz. kir. város	100	„
Felvincz	100	„
Felső-Bánya	100	„
Gyöngyös város	100	„
Gyula-Fehérvár sz. kir. város	200	„
Hajdu-Böszörmény	100	„
H.-Szoboszló	100	„
Kiskun-Halas	100	„
Kaba	100	„
K.-Vásárhely város	100	„
Kisujszállás	100	„
Kolozs	100	„
Körmöczbánya sz. kir. város	100	„
Kunhegyes	100	„
Losonez	100	„
Lőcse sz. kir. város	100	„
Makó	100	„
Munkács	100	„
Nagy-Becskerek	100	„
Nyiregyháza	100	„
Pápa	100	„
Rimaszombat	100	„
Sz.-Udvarhely	300	„
Szilágy-Somlyó	100	„
Szombathely	100	„
Veszprém	100	„
Zenta	100	„
Zilah	100	„

Összesen 31 alapító

Együtt alapító és pártoló tag 42

D)

Magyarország 12,665 kis és nagy — a 7051 puszta, telepet, majort vagy egyéb lakóhelyet nem számítva — községe közül:

I.

Örökös tag.

(Nincs)

II.

Alapító tag.

Al-Doboly község	100	frt
Alsó-Jára község	100	„
Apátfalva község (Csanádm.)	100	„
Bács község	100	„

Battonya nagyközség	100	frt
Békés	100	„
Békés-Csaba	200	„
Berettyó-Ujfalu község	100	„
Bihar-Diószegh község	100	„
Bikfalva község	100	„
Bogártelke és Darócz	100	„
Balmaz-Ujváros község	100	„
Bálványos-Ujváros község	100	„
Csege község	100	„
Derecske község (Bihar)	100	„
Dévaványa	100	„
Egyek község	100	„
Ér-Mihályfalva község	100	„
Feketelak	100	„
Furta község	100	„
Gelence község	100	„
Gyalu	100	„
Gyula	100	„
Gyergyó-Szent-Miklós község	100	„
Gyergyó-Tölgyes község	100	„
Hajdu-Bagos község	100	„
Hajdu-Sámson község	100	„
Ilyefalva nagyközség	100	„
Inaktelke	100	„
Jász-Apáti község	100	„
Kaczkó község	100	„
Kézdi-Szentlélek község	100	„
Kis-Borosnyó község	100	„
Kis-Körös	100	„
Kis-Kun-Laczháza	100	„
Kondoros község (Békésm.)	100	„
Konyár község	100	„
Kovácsna község	100	„
Köszvényes-Remete község	100	„
Magyar-Lápos nagyközség	100	„
Magyar-Sárd község	100	„
Maglód község	100	„
Magyar-Valkó község	100	„
Mákó község	100	„
Mező-Bánd	100	„
Mező-Kovácsnéző község	100	„
Mező-Madaras község	100	„
Mike-Pércs község	100	„
Mindszent község	100	„
Monostorszeg község	100	„
Nagy-Bacson község	100	„
Nagy-Lak	100	„
Nagy-Szalonta	100	„
Nagy-Solymos község	100	„
Oros község	100	„
Orosháza község	100	„
Ocsod község	100	„

Petrozsény	100	fit
Piskolt község	100	..
Pomáz-Röcség	100	..
Ráczkeve	100	..
Rettyeg község	100	..
Sarkad	100	..
Salacz község	100	..
Szász-Máthé közs. (Sz.-Dobkm.)	100	..
Szász-Nyires közs.	100	..
Szász-Uj-Ös közs.	100	..
Szeghalom község (Békésm.) . . .	100	..
Szegszárd nagyközség (Tolnam.)	100	..
Szék	100	..
Székely-Keresztur	100	..
Szent-András község (Békésm.)	100	..
Szent-János község (Biharm.)	100	..
Szent-Margita közs. (Sz.-Dobk.)	100	..
Cs.-Szépvíz község (Csikm.) . . .	100	..
Toina község (Tolnam.)	100	..
Toroczkó	100	..
Török-Szentmiklós	100	..
Tur község (Torda-Aranyosm.)	100	..
Türe község (Kolozsm.)	100	..
Összesen 80		alapító

E)

*Magyarország 407 vármegyei járása
közül:*

I.

Örökös tag.

Pest-Pilis-Solt-Kiskunvármegye pillisi alsó járása	682	fit
Tolnavármegye völgyesi járása községei	635	fit 97 kr.
Összesen 2 örökös tag		

II.

Alapító tag.

Sopronmegyei esornai járás	111	fit 58 kr.
Összesen 1 alapító		
Együtt örökös és alapító tag 3.		